LAISVE
Semi-Weekly
102-02 Liberty Ave.
Ozone Park, N. Y., 11417
Tel. MIchigan 1-6887

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y., under the Act of March 3, 1879.

LAISVĖ

THE LITHUANIAN SEMI-WEEKLY

LAISVĖ—LIBERTY
Dukartsavaitinis
Dalyje Queens apskrities (N. Y.) $10.00
Kanadoje $10.00
Kitur užsienyje ..... 12.00$
Jungtinėse Valstijose $9.00
Pavienio egzemp. kaina 10 centų

PRICE 10c A COPY

No. 68 • • • • • Ozone Park, N. Y., 11417 Antrad., rugp. (Aug.) 27, 1963 • • • • • METAI 52-ji

ŽYGIS Į WASHINGTONĄ UŽ LAISVĘ, LYGYBĘ IR DARBUS

KRISLAI

Dėl A. Markevičiaus
Apie P. Grigaitį
Kodėl jis tą žmogų niekina?
Piknikas Worrcestery

— Rašo **R. Mizara** —

Mes jau esame rašę, kad į Lietuvą grįžo rašytojas-publicistas **Albinas Markevičius-Morkus,** dipukas.

Ne jis vienas į savo gimtąjį kraštą grįžo, ne vienas jų dar grįš. Bet klausimas tas: kodėl "Naujienų" redaktorius mato reikalo taip negražiai šį žmogų dergti? Pagaliau, kodėl P. Grigaitis viešai neprisipažįsta, **kad A. Markevičius buvo jo asistentas, dirbo su juo kartu, o ALT mokėjo jam algą?**

Čia turi būti pati klausimo esmė!

—:—

A. Markevičius, užėjęs į "Laisvės" leidyklą, papasakojo įdomių dalykų ir apie savo buvusį bosą P. Grigaitį.

—Jis palaiko nuolatinius ryšius su FBI,—sako jaunas vyras.

Aš nenorėjau tuo tikėti. Taip gi, galvojau, socialdemokratų lyderis ir "teoretikas" galėtų palaikyti ryšius su šnipų organizacija, kuri puola persekioja pažangiuosius darbuotojus, kurios "juodoje knygoje" yra surašyta gal 15,000,000, gal daugiau amerikiečių?!

—Galite manim tikėti, galite netikėti, — atsakė A. Markevičius, — bet aš žinau, ką kalbu, nes esu buvęs P. Grigaičio "dešinioji ranka." Tai matydamas, labai pasišlykštėjau...

—:—

Dabar P. Grigaitis visa tai viešai patvirtina. Jis rašo, kad A. Markevičių "išlydėjo FBI," kad Markevičius buvo nusižengęs Amerikos valdžiai dėl to, kad rašė laikraščiui "Vilniai" straipsnius.

O ką gi jis teh rašė?

Rašė visa tai, kas kiekvienam žmogui yra žinoma. Aptarė mūsų gyvenimą. Rašė, turiu pasakyti, gerai.

Jeigu taip, tai kas seka toliau? Ar tai nerodo, kad P. Grigaitis "pasidarbavo," kad FBI A. Markevičių "čiuptų"? O jei taip, tai kokią moralę veisę P. Grigaitis turi tuo didžiuotis?..

—:—

P. Grigaitis, didžiuodamasis, kad palaiko ryšius su FBI, sau garbės nepataiso, o tik parodo, kokian purvynan jis nusirito.

Čia pat tenka pabrėžti, kad P. Grigaitis, didžiuodamasis ryšiais su FBI, rašo **netiesą:** FBI A. Morkaus neištrėmė; niekas jam neįsakė iš šios šalies išvykti. Jis pats savo valia tai padarė. Vadinasi, visa Grigaičio "filosofija" yra šake ant vandens rašyta.

Jei jis būtų vyras, tai atvirai prisipažintų, kad A. Markevičius buvo jo padėjėjas, kad jis, pamatęs politines "veiksnių" klastas, nusitarė nuo jų atsipalaiduoti ir būti doru žmogumi.

A. Markevičiaus kolumna, tilpusi "Vilnyje," buvo įdomi. Jis moka sudėtingus politinius klausimus analizuoti.

Man neaišku tik vienas: kodėl "Vilnies" Levukas Jonikas dar vis vadina "Naujienų" redaktorių "kolega"?

—:—

Rudeninis "Laisvės" piknikas, įvykęs rugpiūčio 18 d. Worcesteryje, buvo puikus, didesnis nei kitais metais.

Sutikau daugelį žmonių, kurių per ilgus metus nebuvau matęs. Pavyzdžiui, buvo atvykęs muzikas B. Simonavičius (iš Providenco) su žmona. Buvo ir daugelis kitų senų gerų bičiulių.

Trys autobusai — iš Hartfordo, Laurenčiaus ir Brocktono — atvilko gražius būrius žmonių. Hartfordiečių Laisvės choras, vadovaujamas Wilma Hollis, padarė puikų įspūdį programoje.

Buvo V. Andrulis iš Čikagos.

Bet apie pikniką, manau, smulkiai parašys worcesteriečiai arba iš kitų miestų mūsų korespondentai.

Pietų Vietname areštavo tūkstančius budistų

Saigonas. — Reakcinė Ngo Dinh Diemo valdžia paskelbė karo stovį visoje šalyje. Kareiviai ir žandarai masiniai puola budistus, jų maldyklas ir tūkstančiais areštuoja. Diemo valdžia įvedė griežtą cenzūrą ir nepraleidžia žinių į užsienį.

Washingtonas. — Jungtinių Valstijų vyriausybė reikalauja Diemo valdžios, kad sulaikytų terorą prieš budistus. Prezidentas Kenedis atidžiai seka įvykius Pietų Vietname. Kaip žinia, JAV ten laiko apie 15,000 lakūnų, marininkų ir karininkų, kurie padeda Diemo valdžiai kariauti prieš partizanus. Jungtinės Valstijos yra aprūpinę jo armiją ir žandarus ginklais ir amunicija, kurie dabar vartojami ir prieš budistus.

Pietų Vietnamo ambasadorius Tran Van Choungas rezignavo. Jis sako: "Negaliu toliau eiti tų pareigų, nes Diemas eina klaidingu keliu... Kol jis bus prezidentu, tai nėra galimybės laimėti karo prieš partizanus".

Singapūras. — Pietrytų Azijos žmonės labai pasipiktino budistų puolimais... Pabėgėliai, atvykę iš Pietų Vietnamo, sako, kad Diemas puldamas budistus labai sutvirtino partizanų jėgas.

Visur jie bijosi nusiginklavimo

Briuselis. — Europos kapitalistai bijosi, kad Maskvos sutartis gali vesti prie tarptautinių santykių švelnėjimo, o kartu ir prie mažinimo apsiginklavimo.

Dabar jie darosi pelnus ne vien iš Europos kapitalistinių valstybių apsiginklavimo, bet ir iš ten laikomų Jungtinių Valstijų militarinių jėgų, kurioms daug ginklų ir amunicijos gamina Europoje.

La Paz. —Bolivijoje gresia mainierių streikas.

Izraelio santykiai su jo kaimynais

Tel Avivas. —Izraelis sako, kad Sirijos šeši karo lėktuvai buvo užpuolę Izraelio du lėktuvus Galilėjo jūros srityje ir vieną sugadino.

Bet tai jau nepirmas Izraelio skundas. Prieš kiek laiko jis skundėsi, kad būk Egipto lėktuvai atakavo Izraelio lėktuvus Gazos srityje, bet kada Jungtinių Tautų komisija ištyrė, tai pasirodė, jog ne egiptiečiai puolė, bet izraelitiečiai egiptiečius.

IŠ VISO PASAULIO

Mogadišus. — Ethiopijos armijos daliniai buvo įsiveržę į Samalio teritoriją. Samalis ir Ethiopija vis dar nesusitaiko dėl Ogadeno teritorijos, kuri nuo seniau jau Ethiopijos valdoma, o gyventojų dauguma yra samaliečiai.

Oviedo, Ispanija. — Jau virš 15,000 mainierių streikuoja. Fašistinė valdžia uždarė keturias kasyklas. Streikas prasidėjo Asturijoje liepos mėnesį, kada 3,500 angliakasių sustreikavo reikalaudami geresnio atlyginimo.

Washingtonas. — Rusai, Tarybų sąjungos priešai, kasdien per dvi radio stotis agituoja TSRS piliečius — tecnikus Kuboje. Viena iš tų stočių įrengta Floridoje, o kita Dominikos respublikoje. Kalba rusiškai, kursto prieš Kubą ir TSRS.

Jakarta. — Indonezijos Komunistų partija yra gerai organizuota, disciplinuota, turi virš 2,000,000 narių ir apie 8,000,000 pritarėjų. Tai galingiausia komunistų partija kapitalistiniame pasaulyje.

Pekinas. — Kinija pasiuntė pasveikinimą Rumunijai proga sukakties jos išsilaisvinimo iš hitlerininkų jungo.

Maskva. — TSRS vyriausybė pareiškė Vakarų Vokietijai, kad ji neatstovauja visus vokiečius, nes dar yra ir Rytų Vokietija.

Karačis. — Netrukus Pakistano ir Kinijos civiliniai lėktuvai skrajos tarp abiejų šalių.

ISTORINIS ĮVYKIS WASHINGTONE

Washingtonas. — Rytoj, rugpiūčio 28 d., į Jungtinių Valstijų sostinę laukiama atvykstančių virš 100,000 negrų ir baltųjų reikalauti negrų rasei laisvės ir lygių teisių su baltaisiais.

Tai istorinis įvykis 100 metų po to, kai JAV buvo panaikinta negrų vergija. Nors negrų vergija buvo panaikinta 1863 metais, bet vergų savininkai ir jų kartos iki šių dienų išlaikė neapykantą ir požiūrį į negrus, kaip į darbo gyvulius. Jie per 100 metų visaip neigė negrų rasės žmoniškumo teises.

Tam turi būti padarytas galas. Nei spalva, nei tautiškumas, nei rasės negali dalinti Jungtinių Valstijų gyventojus. Už visų lygias teises išstojo JAV Aukščiausiasis Teismas, šalies prezidentas ir visi kultūriški žmonės.

Po šio istorinio žygio turi įvykti mūsų šalyje pasisukimas už visų gyventojų lygias teises.

Tvarkos palaikymu rūpinasi vietos vyriausybė. Virš 3,000 policininkų. 550 liuosanorių tvarkdarių, 2,000 Nacionalės gvardijos narių ir 430 ugniagesių yra sumobilizuota tam tikslui. Žygio vadai pasižadėjo daryti viską, kad iš maršuotojų pusės nebūtų provokacinių įvykių.

Paterson, N. J. — Katalikų vyskupas Navagh ragina visos vyskupijos kunigus ir katalikus remti maršavimą į Washingtoną. Jis pareiškė: "Ši negrų kova privalo baigti skirtumus... Turi pasibaigti nelygybė tarp baltųjų ir juodųjų žmonių".

Washingtonas. — Visi Jungtinių Valstijų katalikų vyskupai išleido pareiškimą už panaikinimą rasinių diskriminacijų darbuose, gyvenimo namuose ir mokslo srityje. Jie sako, kad įstatymų akyse ir pačiame gyvenime — visi amerikiečiai privalo būti lygūs.

Ar baigsis žiaurusis karas Irake prieš kurdų tautą?

Beirutas. — Irako militaristai patyrė, kad jiems nebus lengva pasmaugti kurdų sukilimą, tai bando susitaikinti. Karo ministras generolas S. M. Anash atskrido į sukilėlių poziciją ir pasiūlė sekamas sąlygas:

Tuojau sulaikyti mūšius ir kurdistanas gaus autonomiją. Irakas kiekvieneriais metais skirs Kurdistano reikalams $56,000,000. Irakas sumokės $14,000,000 padengimui nuostolių, kurie buvo padaryti kurdams.

Sukilėlių vadas Al-Barzanis dar pareikalavo, kad Irako militaristų valdžia tuojau paliuosuotų 3,000, kurie yra suimti, ir kad prisipažintų, jog už karą yra atsakomingos Irako dabartinė ir buvusi Kasemo valdžios.

PUOLIMAI ANT KUBOS

Havana. — Bėgyje keturių dienų Kubos priešai tris kartus puolė Kubą. Vėliausias užpuolimas buvo padarytas dviejų greitų karo laivelių, kurie padarė žalos metalo fabrikui, kuris yra jūros pakraštyje.

Kubos radijas sako: "Už puolimus pilna atsakomybė gula ant Jungtinių Valstijų... Šie užpuolimai rodo, kad prieš Kubą yra ruošiama nauja invazija".

INDIJOJ SUSTREIKAVO 700,000 DARBININKŲ

Bombėjus. — Apie 700,000 prieplaukų, transporto, viešbučių ir kitų darbininkų paskelbė generalinį streiką, protestuodami prieš Nehru valdžios keliamus taksus ir brangstantį pragyvenimą.

Maskva. — Tarybų Sąjunga užmezgė diplomatinius ryšius su Jordanija.

ŠAUDĖ Į SAVIŠKIUS

Seulis. — Jungtinių Valstijų Pirmosios raitelių divizijos kariai susišaudė prie Šiaurės Korėjos sienos, nes vieni kitus palaikė už Šiaurės Korėjos karius. Susišaudyme buvo nušautas R. Kappas, o pulkininkas P. Cox sužeistas.

VIETOJE ŽUVŲ BUVO GINKLAI

Seulis. — Šiaurės Korėjos karo laiveliai suėmė Jungtinių Tautų sargybos, kuri pastatyta saugoti sieną tarp Šiaurės ir Pietų Korėjų, laivelį. Laivelis buvo taikomi perduoti diversantams Šiaurės Korėjoje. Ginklai buvo JAV gamybos. Šiaurės Korėjos generolas C. C. Hvanas suimtuosius ginklus pateikė J. Tautų komisijai.

Praga — Čekoslovakija į JAV paskyrė ambasadoriumi. Dr. K. Dudą.

Pietų Afrika, rasistai ir Jungtinių Valstijų turčiai

Washingtonas. — Pietų Afrikos respublikos žiaurus rasizmas pastato į keblią padėtį Jungtines Valstijas: išstosi prieš Afrikos rasistus, tai juos užrūstinsi, o nieko nedarysi, tai tas atsilieps Afrikoje ir kitose šalyse.

JAV vyriausybė nenori užrūstinti Pietų Afrikos rasistus, nes ten amerikiniai kapitalistai turi virš $600,000,000 įdėjimų. JAV kapitalistai jaučiasi, kad Pietų Afrikos respublikoje jų įdėjimai yra saugiausi. Taip yra ir su boikotu Pietų Afrikos respublikos: boikotavimas kenktų Jungtinių Valstijų kapitalistams, kurie ten turi daug visokių įmonių.

General Motors Corp. neseniai vėl įsigijo 400 akrų Port Elizabethe įsteigimui naujų įmonių. First National City Bank atidarė savo skyrių Durbano mieste. Chase-Manhattan Bank jau nuo pirmiau turi P. Afrikoje skyrių. Newmont Mining Co. yra įdėjus $104,000,000 į vario kasyklas ir darosi milžiniškus pelnus.

Ten dar turi įmonių: Northern Transvaal, American Metals Climax, Goodyear, American Cyanawid, Firestone, Champion Spark Plug, Kaiser Aluminum ir kitos kompanijos.

JAV armija įsigijo naują lėktuvą

Marietta, Ga. — Čionai tapo išbandytas naujas Jungtinių Valstijų armijos transportinis lėktuvas "C-141". Tai milžinas, kurio liemuo yra 145 pėdos ilgio, o nuo vien sparno galo iki kito 160 pėdų. Lėktuvas gali pakilti 45 tonas, arba 154 parašiūtininkus su pilna jų apranga ir ginklų kroviniu.

Lėktuvas išvysto greitį virš 500 mylių per valandą, Skiriamas nunešimus parašiūtininkų "priešo" užnugarin. JAV vyriausybė skiria bilijoną dolerių pastatymui 132 tokių lėktuvų.

Daug kalbų apie nepuolimo sutartį

Washingtonas. — Po to, kai Vakarų Vokietija pasirašė po Maskvos sutartimi, tai susidarė galimybė, kad bus pasirašyta nepuolimo sutartis tarp NATO ir Varšuvos apsigynimo sąjungos narių.

Iš Maskvos praneša, kad Tarybų Sąjunga dar turi planus susitarimui, kad iš abiejų pusių būtų strateginėse vietose pastatyti sargai ir neprileistų prie pasalingo užpuolimo.

Roma. — Alpių kalnuose iškrito 20 colių sniego.

VĖLIAUSIOS ŽINIOS

Washingtonas. — Prezidentas Kenedis laukia pranešimo nuo JAV ambasadoriaus Lodge iš Pietų Vietnamo. Gavęs pranešimą jis paskelbs naują JAV politiką Pietų Vietnamo reikalais.

Tokio. — Japonijos specialistai jau pasigamino 51 pėdos ilgio raketą, kuri netrukus bus išbandyta.

Washingtonas. — Prezidentas Kenedis paskyrė ambasadoriumi Cabotą Lodge į Pietų Vietnamą.

Tel Avivas. — Tarp Izraelio ir Jordanijos pasienio sargų įvyko susišaudymas.

Washingtonas. — Labai sumažėjo prekyba tarp JAV ir TSRS.

Seulis. — Susidaužė JAV karo lėktuvas ir žuvo 6 lakūnai.

Irwin, Iowa. — Susidaužė JAV karo lėktuvas ir žuvo 2 lakūnai.

Saigonas. — Pietų Vietnamo valdžia tūkstančiais areštuoja budistus ir studentus. Tarp valdančių sluogsnių auga antiamerikinis nusistatymas, nes JAV valdžia neremia Ngo Dinh Diemo politikos prieš budistus.

Vakarinis Berlynas. — Čionai Anglijos, Prancūzijos ir JAV 11,000 karininkų ir karių darė karo pratimus.

Sibu, Sarawakas. — Mirė anglų karininkas, kuris buvo sužeistas susirėmime su vietos partizanais.

Washingtonas. — Prezidentas Kenedis sako, kad TSRS vėl išvežė dalį savo militarinių žmonių iš Kubos.

New Delhi. — Nehru valdžia gavo parlamento narių pasitikėjimą 346 balsais prieš 61 balsą.

Washingtonas. — Sulaukęs 62 metų amžiaus mirė generolas C. D. W. Canhamas.

LAISVE

LITHUANIAN SEMI-WEEKLY

PUBLISHED BY THE LAISVE, INC.

Published Tuesdays and Fridays, except in case of Holidays

102-02 LIBERTY AVENUE, OZONE PARK 17, N. Y.

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y.

Established April 5, 1911 — ROY MIZARA, Editor

SUBSCRIPTION RATES:

United States, per year,	$9.00	Canada, Lat. Amer., per year,	$10.00
United States, per 6 months	$5.00	Canada, Lat. Amer., 6 months,	$5.50
Queens Co., per year	$10.00	Foreign countries, per year,	$12.00
Queens Co., per six months	$5.50	Foreign countries, 6 months,	$6.50

Žygis į Washingtoną

TAIGI, RUGPIŪČIO 28-oji jau čia pat. Ši diena pasiliks Amerikos istorijoje kaip viena svarbiausiųjų.

Kas gi tą dieną iš tikrųjų bus?

Tai bus žygis į Washingtoną, mūsų šalies sostinę.

Ko žygiuotojai nori, ko siekiasi?

Vyriausias dalykas, ko jie nori: kad negrai gautų darbą lygiai su baltaisiais, kad jie atgautų pilietines teises, tokias, kokias turi baltieji.

Prezidentas Kenedis pasiūlė Kongresui projektą, kad jis, Kongresas, pravestų įstatymą, sulyg kuriuo negrai turėtų pilietines teises lygias su baltaisiais. Negrai nori dalyvauti balsavimuose, renkant mūsų šalies valdžią. Jie nori, kad jų vaikai galėtų eiti į mokyklas, kur mokosi baltieji. Negrai nori, kad jie būtų skaitomi lygiais žmonėmis, lygiais piliečiais su visais kitais. Ligi šiol jie tų pilietinių teisių (pietinėse valstijose) neturėjo. Pietinėse valstijose jie tebėra atskirti nuo baltųjų. Jie—paneigti. Jie skaitomi ne žmonėmis.

Baltieji šovinistai net skelbia, jog biblija ir kiti "šventi raštai" negrų nepripažįsta lygiais su baltaisiais žmonėmis. Tai baisus pažeminimas žmonių, kurių oda yra juoda!

Būtinai reikia padaryti tam galą! 20,000,000 negrų negali būti izoliuoti, segreguoti, kaip nori baltieji šovinistai.

Ir štai rugpiūčio 28 d. vyksta maršavimas į Washingtoną reikalauti Kongreso, kad jis priimtų prezidento Kenedžio projektą pilietinėms negrų teisėms užtikrinti.

Maršuos, žygiuos ne tik negrai, o ir baltieji, visi susipratę piliečiai.Net ir Niujorko miesto majoras Wagneris žada ten būti.

Maršuos nemaža ir lietuvių darbo žmonių. Ten bus ir "Laisvės" redakcijos atstovas.

Kitais žodžiais: **rugpiūčio 28 d. visi keliai ves į Washingtoną.** Apie to didžiulio, istorinio sąjudžio pasekmes parašysime vėliau.

N. Chruščiovas Jugoslavijoje

TARYBŲ SĄJUNGOS premjeras ir TSKP pirmasis sekretorius N. Chruščiovas atvyko 15 dienų į Jugoslavijos federalinę respubliką.

Spauda skelbia, kad jis ten nuvyko atostogų. Mes numatome, kokias atostogas N. Chruščiovas ten turės. Tai bus "darbo atostogos". Chruščiovas poilsį galėtų turėti Maskvoje kur kas geresnį, negu Belgrade ar kur kitur kitoje šalyje. Jis ten vyko ne poilsiui, o darbui. Jam rūpi tartis su Jugoslavijos vyriausybe dėl geresnių tarpvalstybinių santykių palaikymo. Jam rūpi, kad taikos dalykas būtų tvirtesnis.

Jugoslaviją sudaro keletas respublikų. Jugoslavija nėra tarybinė, bet ji nėra ir kapitalistinė. Ji siekiasi socializmo. Kiekvienam aišku, kad Stalino laikais Jugoslavija buvo be reikalo išmesta iš socialistinių šalių bloko. Chruščiovas nori tą klaidą gražiuoju atitaisyti, patraukiant Jugoslaviją į socialistinių valstybių bloką.

Kinijos komunistai, kovodami prieš Tarybų Sąjungos politiką—taikaus sambūvio su kapitalistinėmis šalimis politiką—visaip, be jokio reikalo, priekaištauja Tarybų Sąjungos vyriausybei, kad Jugoslavija, girdi, nepriimtina į socialistinių valstybių bloką. Tai neteisinga politika, ir Chruščiovas, nekreipdamas dėmesio į tuos priekaištus, daro visą, kad Jugoslaviją patrauktų prie taikingų valstybių bloko, prie socialistinių šalių.

Tikėkime, kad jo vizitas turės geras pasekmes.

Kieno ginklai?

PIETINIAME VIETNAME vyksta tai, kas, atrodo, prives prie būtino perversmo. Diktatorius, prezidentu vadinamas, Ngo Dinh Diemas pradėjo atvirą karą prieš budistus, kurie sudaro apie 70 procentų visų tos šalies gyventojų.

Kariuomenė ir policija puola budistų bažnyčias (pagodas), areštuoja vienuolius, tūkstančiais kiša į kalėjimus. Daug budistų yra užmuštų.

Gerai padarė mūsų šalies Valstybės departamentas, pareikšdamas protestą. Bet ryšium su tuo kyla toks klausimas: kieno gi ginklais Diemas budistus šaudo, ar ne Amerikos?

Taip, kiekvienam suprantama, kad mūsų šalies pasiųstais ginklais šaudomi budistai, protestuojantieji prieš baisų Diemo režimą.

Jeigu ne amerikiniai ginklai, tai Diemas jau seniai būtų pašalintas iš valdžios, ir Pietiniame Vietname liaudis laimėtų pergalę.

Pietiniame Vietname, kaip mes jau ne kartą rašėme, vyksta pilietinis karas. JAV Valdžia remia ne liaudį, o budelį, kuris su savo klika bando išsilaikyti valdžioje.

Protestai mažai ką reiškia. Geriausia būtų, jei mūsų vyriausybė atsisakytų budelį Diemą palaikyti, jei neduotų jam pinigų, ginklų ir net žmonių, kurie jį gintų.

Kas ką rašo ir sako

ARCHEOLOGINIAI TYRINĖJIMAI LIETUVOJE

Tarybų Lietuvoje išeidinėja keletas labai svarbių žurnalų, tarp kurių reikšmingą vietą užima "Mokslas ir gyvenimas."

Vėliausiame (š. m. 7-ame numery) telpa įdomus I. Sadauskaitės straipsnis apie archeologinius tyrinėjimus Lietuvoje. Mes čia jį skaitytojams paduosime ištisą:

1893 m. rugpiūčio 1-14 d. d. Vilniuje įvyko Rusijos archeologų IX suvažiavimas, kurį organizavo Maskvos archeologų draugija. Suvažiavimas Lietuvos archeologijai turėjo svarbios reikšmės.

Lietuvos archeologiniai paminklai iki XIX a. pabaigos buvo menkai ištirti. XIX a. viduryje archeologai-mėgėjai — E. Tiškevičius, A. Kirkoras, L. Kondratavičius ir kiti sukaupė kiek medžiagos ir įkūrė muziejų. Tačiau po 1863 m. sukilimo numalšinimo šis darbas nutrūko. Moksliniai paminklų tyrinėjimai nebuvo vykdomi. Lietuvoje nebuvo nė vieno archeologo specialisto, nebuvo aukštosios mokyklos, mokslo įstaigos ar draugijos, kuri šiais klausimais rūpintųsi. Lietuvos archeologiniai paminklai ir jų medžiaga buvo beveik visiškai nežinoma Rusijos mokslo centruose dirbusiems archeologams. Todėl ir sušaukimas Vilniuje IX Rusijos archeologų suvažiavimo buvo svarbus posūkis Lietuvos ir Baltarusijos archeologinių paminklų tyrinėjimų istorijoje.

Pagrindinį darbą, ruošiant suvažiavimą ir tiriant archeologinius paminklus, atliko Fiodoras Pokrovskis, mokytojavęs tuo metu Vilniuje ir tvarkęs Vilniaus Senienų muziejų. Jis buvo Rusijos archeologų draugijos narys, gerai susipažinęs su archeologija, pirmas archeologas - specialistas Vilniuje.

Visai naujas reiškinys Lietuvos archeologijos moksle buvo F. Pokrovskio sudaryti Vilniaus, Gardino ir Kauno gubernijų archeologiniai žemėlapiai. Jiems sudaryti buvo panaudota Maskvos archeologų draugijos paruošta anketa, kuri F. Pokrovskio kiek pakeista-papildyta buvo išsiuntinėta valsčių raštininkams, mokytojams, dvarininkams, girininkams ir kitiems tuo metu buvusiems raštingiems asmenims. Anketų duomenys, nors ir ne visai tikslūs, buvo papildyti duomenimis iš literatūros bei muziejinės medžiagos.

Žemėlapiuose F. Pokrovskis sužymėjo visus žinomus archeologinius paminklus — piliakalnius, pilkapius, senovės pylimus, rastus lobius bei kitą archeologinę medžiagą.

Žemėlapiuose paminklai suskirstyti hidrografiniu principu, tai yra, pagal didesnių upių baseinus. Pavyzdžiui, Vilniaus gubernijos archeologinis žemėlapis suskirstytas į penkis upių baseinus: Dysnos, Dauguvos, Neries, Nemuno aukštupio ir vidupio. Jame iš viso sužymėta apie 200 vietovių, kuriose aprašyta apie 500 archeologinių paminklų.

F. Pokrovskio archeologiniai Lietuvos žemėlapiai vėliau sudarė pagrindą P. Tarasenkos paruoštam žemėlapiui.

Ruošiantis suvažiavimui buvo numatyta atlikti visos eilės archeologinių paminklų kasinėjimus. Tačiau dėl lėšų trūkumo 1892-93 m. Lietuvoje ir gretimuose dabartinės Baltarusijos TSR rajonuose buvo ištirta tik keliasdešimt pilkapių Brėslaujos, Vilniaus ir Ostraveco rajonuose. Kasinėjimams vadovavo F. Pokrovskis. Jis pirmasis iš Lietuvos archeologų paminklus bandė skirti vienai kuriai nors etninei grupei. Pilkapius su degintiniais kapais jis skyrė lietuviams, o su griautiniais — slavams. Taip pat pirmą kartą, remiantis tyrinėtų paminklų medžiaga, stengėsi nustatyti pilkapių ir radinių chronologiją.

F. Pokrovskis tyrinėjimus tęsė toliau ir po archeologų IX suvažiavimo. 1894-1895 m. jis tyrinėjo Švenčionių, Postavų-Svyrių rajonuose. Čia jis ištyrė apie 200 pilkapių.

Ruošiantis suvažiavimui, buvo suruošta paroda iš archeologinių radinių, buvusių Vilniaus Senienų muziejuje, ir iš F. Pokrovskio kasinėmų radinių. Beto, parodoje buvo išstatyti radiniai, atsiųsti kitų muziejų ir archeologijos komisijos iš Peterburgo. Vietiniai dvarininkai bei dvasininkai atsisakė savo rinkinius eksponuoti parodoje.

1892 m. išėjo F. Pokrovskio paruoštas Vilniaus Senienų muziejaus albumas. Suvažiavimo išvakarėse 1893 m. Maskvos paruošiamojo komiteto Vilniaus skyrius išleido stambų darbų tomą.

Suvažiavimas vyko dabartiniuose Vilniaus Universiteto rūmuose, kur tuo metu buvo Senienų muziejus ir gimnazija. Suvažiavime dalyvavo daugiau kaip 400 asmenų, kurių tarpe buvo 51 profesorius.

Bendruose ir sekcijų posėdžiuose perskaityta apie 80 pranešimų iš archeologijos, istorijos, geografijos, etnografijos, teisės, meno ir kitų mokslo sričių. Archeologijai buvo skirti 24 pranešimai. Keletas jų lietė ir Lietuvos archeologiją. Pranešimai buvo atspausdinti IX archeologų suvažiavimo darbuose.

Be to, suvažiavimo metu buvo iškelta mintis įsteigti didesnį muziejų Vilniuje, atkurti Universitetą, susirūpinti paminklų apsauga.

Po šio suvažiavimo suintensyvėjo archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje. Užsimezgė ryšiai tarp vietinių tyrinėtojų ir Rusijos mokslo įstaigų archeologų. Lietuvos archeologijos klausimais ypač susidomėjo įžymus rusų archeologas Spicinas, kuris vėliau paskelbė nemažą straipsnį Lietuvos archeologijos klausimais. A. Spicinas vėliau stengėsi padėti ir buržuazinėje Lietuvoje archeologinių paminklų tyrinėtojams. 1923 m. jis atvyko į Kauną, tvarkė muziejaus rinkinius. Paruošė pirmą visos Lietuvos archeologijos apibendrinamą darbą.

Paruošiamuoju suvažiavimo laikotarpiu surinkta archeologinė medžiaga, F. Pokrovskio archeologiniai žemėlapiai bei suvažiavimo darbuose paskelbti duomenys nenustojo savo vertės ir šiandien.

Ar nekenkia akims Tamsūs akiniai?

Pastaraisiais metais nešioti tamsius akinius yra madinga, o mada, kaip žinia, dažnokai stumia žmones į kraštutinumus.

Šviečiant ryškiems ir akinantiems saulės spinduliams, kai reikia ilgai žiūrėti į saulės nutviekstu jūros, sniego arba plento paviršių, akys nuvargsta, atsiranda perštėjimas, žmogus žiūri prisimerkęs. Įdomu, kad blondinų akys jautresnės šviesai. Visais šiais atvejais prasminga užsidėti tamsius akinius. Pageidautina, kad stiklo spalva būtų gelsvai žalia arba dūmų spalvos. Tokie akiniai gerai apsaugo nuo ultravioletinų spindulių. Paprastai tokie akiniai labiausiai reikalingi pietuose.

Bet vidurinėje juostoje, kur saulė šviečia nelabai ryškiai, tuo labiau ūkanotą dieną, nėra jokio reikalo dėvėti tamsius akinius.

Prof. **V. Archangelskis**

KADA PRADĖTA KAUSTYTI ARKLIUS

Pasagos pasaulyje egzistuoja daugiau kaip du tūkstančius metų. Pirmą kartą jos minimos Senovės Romos raštuose. Jau prieš 2,200 metų romėnai kaustė arklius, dar nežinodami nei balno, nei jo kilpų.

Vilniaus pedagoginiame institute Ieva Mizarienė sutiko savo seną bičiulį docentą Sigitą Kregždę

Apie "Lietuviškąją Tarybinę Enciklopediją"

Lankydamasi įvairiuose fabrikuose, gamyklose, mokslo įstaigose, apsilankiau taip pat Lietuviškosios tarybinės enciklopedijos redakcijoje. Šioje redakcijoje dirba nemaža moterų.

Pirmiausia pasidomėjau, kokią manoma išleisti enciklopediją. Redakcijoje radau vyriausiojo redaktoriaus pavaduotojus Praną Ulevičių, Joną Macevičių ir Julių Butėną, kurie man paaiškino:

— Mūsų leidžiama enciklopedija bus lituanistinė. Tokia enciklopedija dar niekuomet nebuvo išleista.

—Kaip tai suprasti?

—"Lietuviškoje tarybinėje enciklopedijoje," kurios ruošiamės išleisti tris didelius tomus, bus sudėti straipsniai ir straipsneliai, apibūdinantieji Lietuvą ir lietuvių tautą. Čia bus plačiai nušviesta Lietuvos istorija, lietuvių kalbos ir literatūros, meno, mokslo, visuomeninės minties ir ekonominio gyvenimo vystymasis, bus aprašyti laikraščiai, žurnalai, išleisti Lietuvoje ir lietuvių kalba užsienyje.

—O kaip bus su spaudos leidiniais, kurie Lietuvoje buvo arba yra leidžiami ne lietuvių kalba?

—Taip, bus ir jie aprašyti. Sakysim, prieš šimtą ir daugiau metų Vilniuje buvo leidžiama periodinė spauda lenkų kalba, bet joje buvo nušviečiamas Lietuvos gyvenimas; tokie leidiniai bus mūsų enciklopedijoje aprašyti. Taip pat rusų, žydų ir kitomis kalbomis periodika bus trumpai apibūdinta.

—O kaip su užsieniuose leistais laikraščiais ir žurnalais?

—Tuos leidinius taip pat pažymėsime. Atitinkamai vietos skiriame žymesniems veikėjams, asmenims, nusipelniusiems literatūros, meno, mokslo visuomeninės minties raidoje. Bus aprašytos įvairios organizacijos, mokslo įstaigos, atskiri kolektyvai. Plačiai bus aprašyti Lietuvos miestai, miesteliai, kaimai. Aišku, upės, ežerai, piliakalniai.

—O kaip su istorija?

—Istorija bus nušviesta nuo seniausių laikų iki paskutiniųjų dienų. Mums, tarybiniams žmonėms, ypač svarbu plačiai nušviesti revoliucinio judėjimo įvykius bei kovą už Tarybų valdžią, parodyti pogrindinių Lietuvos Komunistų Partijos ir komjaunimo organizacijų veiklą buržuazinės santvarkos sąlygomis, tų organizacijų ir tarybinių partizanų veiklą vokiečių fašistinės okupacijos metais, buržuazinių nacionalistų piktadarybes, padarytas įvairiais laikais — 1918-1919 metais, Didžiojo Tėvynės karo metais ir pokariniu laikotarpiu.

—Enciklopedija bus iliustruota?

—Taip, gausiai iliustruota. Čia bus ne tik atskirų asmenų fotografijų, bet taip pat spalvotų dailininkų darbų nuotraukų, atskirų vietovių, upių, ežerų nuotraukų.

—Bus ir paukščiai aprašyti?

—O kaipgi! Bus aprašyta augalija, gyvūnija — visa, kas Lietuvoje yra. Taigi šitaip mes suprantame lituanistiką.

—Man neaišku, kaip bus su įvairiais mokslais. Sakysime, fizika, chemija...

—Juk turime pakankamai lietuvių ir fizikų, ir chemikų, ir astronomų, o taip pat kitų mokslo sričių žymių žmonių. Aišku, bus duota ir kitų mokslų vystymosi istorija Lietuvoje. Juk buvo ir yra lietuvių filosofų, taigi duosime filosofijos istoriją Lietuvoje. Vienu žodžiu, skaitytojas enciklopedijoje ras visa, kas susija su Lietuva.

Man buvo įdomu, kiek enklopedijoje ras visa, kas suba moterų. Pasirodo, daug. Administraciniame personale dirba Birutė Kutraitė, vardyno ir mokslinės-literatūrinės kontrolės redakcijoje Jūratė Tamulaitienė, literatūros ir kultūros redakcijoje — Irena Babiliūtė, istorijos redakcijoje — Dalia Pronskietytė ir Adelė Trečiokaitė, o geografijos redakcijoje — pusė moterų: Jūratė Tamašauskienė, Faina Škeliovaitė, Vanda Kutavičiūtė. Gamybinėje grupėje tik du vyrai — dailininkas ir fotografas, o septynios moterys: Juzė Golubeckaitė, prityrusi leidybos darbuotoja, korektorės — Gražina Ramanauskienė ir Emilija Mikulėnaitė, mašininininkės — Zofija Domaševičienė, Viktorija Česnavičiūtė, Marytė Skrebaitė, Elena Bilkauskienė. Taigi, moterys čia varo didelį kultūrinį barą.

—Be šių, nuolatos dirbančių redakcijoje asmenų, yra dar visuomeniniais pagrindais sudaryta didelė redakcinė kolegija pagal atskiras mokslo šakas. Tenai taip pat yra moterų, — man paaiškino vyriausiojo redaktoriaus pavaduotojai. Vyriausiasis enciklopedijos redaktorius yra įžymus mokslininkas akademikas, Lietuvos TSR Mokslų Akademijos prezidentas Juozas Matulis, kuris vienas iš pirmųjų tarybinės Lietuvos žmonių lankėsi JAV ir kaikurie iš mūsų turėjome laimę jį sutikti čia, o vėliau Tarybinėje Lietuvoje.

Ieva T. Mizarienė

Pasakoja Gedimino kalnas

Nors Gedimino kalno praeitis glaudžiai siejasi su mūsų krašto istorija, tačiau iki šiol jis tebėra mažai ištirtas. Didesnė dalis įvairių kasinėjimų metu surinktų archeologinių radinių yra XI—XV amžiaus ir vėlesnių laikų.

1940 metais, tyrinėjant šiaurinę kalno dalį, 4—3.5 metro gylyje aptikta ir nedidelis kiekis V—VIII amžiaus medžiagos. Ši data iki šiol ir buvo laikoma ankstyvosios Gedimino kalno sodybos pradžia.

1959 metais, tyrinėjant kunigaikščių rūmų pamatus, buvo susidurta su dar ankstyvesnių laikų sluoksniu. Geriausiai jis buvo išlikęs po minėtų rūmų rytinės sienos pamatais, aptiktas vietomis 3 ar net 5 metrų gylyje, jau po vėlesniųjų laikų žemės pylimo liekanomis. Pastarasis sluoksnis buvo sudarytas iš tamsiai pilkos spalvos maišytos žemės, kurioje buvo aptikta nedidelis kiekis lipdytinės keramikos, gyvulių kaulų, anglių, pelenų, apdegusių vidutinio dydžio akmenų bei molio tinko gabalėlių.

Visa tai rodo, kad greičiausiai čia būta kažkokių pastatų su atvirais židiniais viduje. Sluoksnio storis tyrinėtoje vietoje svyravo tarp 0.5—0.7 metro. Tačiau jis buvo ne vienalytis, sudarytas net iš kelių šviesesnės bei tamsesnės žemės sluoksnelių. Iš to matyti, kad šis sluoksnis susidarė per ilgesnį laikotarpį. Apie tai kalba ir jame aptikta archeologinė medžiaga. Sluoksnio viršutinėje dalyje daugiausia buvo rasta gruoblėto paviršiaus puodų šukių, iš kurių galima spręsti, kad indai buvo vidutinio dyžio, blogai išdegti, su žymia stambokai grūsto akmens priemaiša. Kai kurių sienelės buvo 0.8—1.5 centimetro storio, paviršiuje pastebimi silpni brūkšniavimo pėdsakai.

Kitų šio tipo puodų sienelės buvo plonesnės, tik 0 4—0.7 centimetro storio, bet jau žymiai ryškiau brūkšniuotos. Turimais duomenimis, pirmojo tipo keramika Lietuvoje atsirado antrame tūkstantmetyje prieš mūsų erą ir išsilaikė maždaug iki pirmojo tūkstantmečio prieš mūsų erą vidurio; antrojo tipo keramika labiausiai buvo paplitusi tiktai pirmojo tūkstantmečio prieš mūsų erą antroje pusėje.

Be to, yra duomenų, kad Gedimino kalno teritorijoje dar anksčiau aptikta ir keletas akmeninių kirvių su skyle kotui. Su šio tipo dirbiniais dažnai susiduriama ir kituose prieš mūsų erą apgyventuose piliakalniuose. Tuo būdu, visa aukščiau minėtoji archeologinė medžiaga rodo, jog Gedimino kalnas buvo apgyventas jau pirmojo tūkstantmečio prieš mūsų erą 2-oje pusėje. Rastoji čia brūkšniuotu bei gruoblėtu paviršiumi keramika labiausiai būdinga toms sritims, kuriose anksčiau gyveno baltų giminės

V. Daugudis

Vilnius

Lakeville, Conn. —Sulaukęs 66 metų amžiaus mirė anglų kalbos profesorius Dr. George Nobbe; jis mokytojavo Columbia universitete.

J. GRIGIŠKIS

ĮVAIRIAIS KLAUSIMAIS

Įdomi knyga apie daugiarasinę Braziliją

Gilbert Freyre yra parašęs labai įdomią knygą "Sobrados e Mucambos" (anglų kalba vertimas "The Mansions and the Shanties"). Knyga skaitytoją supažindina su svarbiausiais istoriniais Brazilijos įvykiais ir nuotykiais.

Autorius Freyre rašo, kad senovėje Brazilijoje buvo patriarchinė gadynė, kurioje vyriausią galią turėjo patres-familias (šeimos tėvas). Tai buvo primityvus žmonių gyvenimas, bet kartu ir laisvesnis, žmogiškesnis, kaip feodalizmas ir kapitalizmas.

Su portugalų įsigalėjimu Brazilijoje kartu feodalizmas pilnai užviešpatavo. Portugalai aristokratai pasigrobė geriausias brazilų žemes, steigė ten tvirtoves, statėsi palocius, prievarta atiminėjo iš vietinių gyventojų geriausią turtą, ypač auksą, kurio Brazilijoje tuo metu buvo nemaža.

Kai portugalai feodalai buvo nugalėti ir braziliečiai paskelbė savo kraštą Jungtinėmis Brazilijos Valstijomis, tada anglai ir amerikiečiai imperialistai pradėjo Brazilijon veržtis. Feodalizmas pasidavė kapitalizmui, kuris greitai suleido savo šaknis į jaunąją Brazilijos respubliką.

Freyre atžymi, kad Brazilijos miestuose gali kiekvienas greitai pastebėti didingus palocius, milžiniškus komercinius namus ir kartu tūkstančius ir tūkstančius lūšnų, kuriose milijonai pusbadžių braziliečių gyvena.

Kas svarbiausia minimoje knygoje aprašyta tai, kaip Brazilija išsivystė iš daugelio rasių į vieningą daugiarasinę valstybę, kurioje visai nejaučiama bet kokia rasinė diskriminacija. Tiesa, anglai ir amerikonai buvo atnešę Brazilijon rasinės neapykantos nuodus, bet jie buvo su laiku nugalėti. Autorius nurodo, kad Brazilija ir Kuba gali būti geriausiu pavyzdžiu, kaip daugiarasinė demokratija gražiai gyvuoja.

Mulatai (gimę iš mišrios baltųjų, negrų ar kitų rasių veislės) šiandien Brazilijoje svarbią vaidmeni vaidina abelname braziliečių gyvenime. Pas juos nėra jokios rasinės neapykantos ar nors kokiu prietaru. Jie žiūri į Jungtines Amerikos Valstijas, kur rasinė neapykanta ir diskriminacija viešpatauja, kaip į kultūriškai atsilikusį kraštą. Pietų Afrikos respublika, kuria valdo baltieji šovinistai, taipgi priskaitoma prie kultūriškai atsilikusių šalių.

—:—

Kam atominiai ginklai Kanadai reikalingi

Kanada jau susitarė su Jungtinėmis Valstijomis atominio apsiginklavimo klausimu. Sutartis suteikia Jungtinėms Valstijoms pilną teisę apginkluoti atominiais ginklais Kanadą ir, suprantama, pačių kanadiečių lėšomis.

Jau žinoma, kodėl Jungt. Valstijos taip suinteresuotos palaikyti Kanadą, kad jinai būtų daugiau priklausoma Jungtinėms Valstijoms. Tuo opiu klausimu jau plačiai ginčijamasi, Ypač prieš paskiausius parlamentarinius rinkimus, kuriuos Jungtinių Valstijų šalininkai laimėjo. Po to Jungtinės Valstijos dar labiau Kanadoje įsitvirtino, o pastaroji atominių ginklų sutartis dar daugiau JAV suteikia galios Kanadoje.

Andrew Lamorie parašė knygą "How They Sold Our Canada to the USA." Jis nurodo, kaip palaipsniui amerikinis kapitalas užkariauja Kanadą. Apie pusę Kanadoje padarytų pelnų dabar tenka amerikiečiams kapitalistams, kurie jau turi idėję virš 50 bilijonų dolerių. Amerikinės korporacijos kontroliuoja gazolino, alieiaus, chemikalų, automobiliu ir kasyklų gamybą nuo 60 iki 100 procentu. Kanadiečiai iškasa geležies rūda ir išveža į Jungtines Valstijas, gaudami apie $10 už tona. Atgal jie gauna gatavus automobilius ir visokia mašineriia, sumokėdami po $1.000 už tona.

Autorius Lamorie teigia, kad amerikiečiai Kanadoje veikia kaip "nauiieji kolonistai." kuriems kanadiečių išnaudojimui nebėra jokių ribų.

—:—

Trys skirtingos žydų religinės sektos

Dr. H. V. Harper aprašo Amerikos žydų religines sektas: ortodoksų, konservatų ir reformistų.

Ortodoksai griežtai laikosi senovės hebrajinių tradicijų. Jie atsisako šeštadieniais dirbti, savo biznius uždaro, o sekmadieniais, kur valdiški istatymai leidžia, savo biznius laiko atdarus. Šeštadieniais daug laiko praleidžia sinagogoje, kurią jie vadina Shuhl. Sinagogoje vyrai nesimaišo su moterimis, vyrai nešioja kepuraites arba juodas dideliais bryliais skrybėles, taipgi ilgus juodus švarkus. Daugelis nešioia barzdas. Pamaldas atlieka žydiškai, be jokios muzikos.

Konservatoriai jau truputi atsilaisvine nuo senuiu tradicijų. Savo bažnyčiose vyrai ir moterys maišosi, bet vyrai nešioja skrybėles. Pamaldas daugiausia atlieka angliškai.

Reformistai skaitosi liberalais, savo maldvklose esti be kepuriu. Pamaldas atlieka penktadieniu vakarais ir sekmadieniais, o šeštadieniais nešvenčia. Pamaldas jie atlieka daugiausia angliškai. Pamaldoms jie turi ir muzika.

Visos žydu religinės sektos turi savo kunigus-rabinus.

Taigi, kaip kiti religiniai žmonės yra pasiskirste i įvairias religines sektas, taip ir žydai yra pasiskirste.

GARVEŽYS

Ašvs kaista, ašvs kaista—
Pastovėti kad nors leistų,
Bet važiuok ir važiuok
Ir važiuodamas tūtuok.
Angli, mašinas ir plieną
Aš vežioiu nakti, dieną.
Tik skubėk, tik skubėk
Ir visur laiku susnėk.
Jei nusprendei, mielas
drauge,
Pamatyti miestų daugel,
Sėsk vagonan ir važiuok,
Tik ateit nepavėluok.
Per Tarybų plačią šalį
Aš lekiu, kiek ratai gali.
Pavėluoti nevalia —
Tokia garvežio dalia!

V. Laužikas

Iš "Liet. pionierius"

J. Ragauskas

Apie žemę ir dangų

Dviejų žmonių ginčas, kuris įdomus ir mums

Skaitant Tavo laiškus, krinta į akis tai, kad esi iš anksto nusistatęs prieš dievą ir religiją. Esi iš anksto nusistatęs, kad pasaulyje nebūna stebuklų, todėl neapkenti dievo ir religijos, neigi stebuklų faktus, įtarinėji kunigus ir vienuolius, kad jie apgaudinėja žmones, klastoja dokumentus, paperka gydytojus.

Tai negerai. Tai subjektyvus, šališkas priėjimas prie nagrinėjimo klausimo. Prieš svarstant kokią problemą, reikia pirma pagalvoti, kad gal ir nepatinkančioje pažiūroje vis dėlto yra šis tas teisingo. Pasistenk, Jonai, laikytis šitokio nusistatymo, ir tada mes netrukus susikalbėsime.

Šį kartą noriu grįžti prie pasaulio tvarkos ir tikslingumo; apie tai, rodos, buvome užsiminę, bet per trumpai. Juk gamtoj esanti tvarka ir tikslingumas— tai neginčijami dievo įrodymai.

Manau, Tau žinomas yra toks pavyzdys. Jei paimtume, sakysime, kokią nors dainą, surinktą spaustuvėje iš atskirų raidžių, ir tas raides sumaišę imtume jas berti ant stalo, tai juk niekada iš tų raidžių nesusidarytų daina. Jai sukurti reikia proto.

O jei taip, tai ar galima tvirtinti, kad milijonai žvaigždžių atsitiktinai išsirikiavo kosminėje erdvėje ir savaime pradėjo judėti kiekviena savo orbitomis? Ar galima sutikti su tuo, kad žmogaus akis, tas nuostabusis fotoaparatas, pasidarė savaime ir atsitiktinai?

Ką tu, Jonai, pasakysi į tai?

Kun. Vytas

Visų pirma atsiprašau, kunige Vytai, kad aš savo laiškuose pavartoju aštrokus išsireiškimus ir pašaipų toną. Bet aš tai darau jokiu būdu nenorėdamas Tave užgauti! Ne, kai aš rašau Tau laišką, tai man atrodo, kad mudu vėl, kaip tada, kai buvome klierikai, sukame ratą po rato seminarijos sodo takeliu ir draugiškai kalbamės, nesverdami savo žodžių ant precizinių svarstyklių. Man atrodo, kad aš ir dabar kaip tada, galiu kartais duoti Tau bičiuliška niuksą į pašonę arba užtvoti plaštaka per kūbrį...

Leisk man ir toliau šiuo atžvilgiu nesivaržyti, nesivaržyk ir Pats — tai padės mums šioje dvikovoje išlaikyti nuoširdumą, natūralumą.

Grįžtu prie reikalo.

Dėl mano "neobjektyvumo" pasakysiu štai ką. Kaip žinai, aš gana ilgai tikėjau — mažne keturiasdešimt metų! Tikėjau ne menkiau už Tave, jei ne dar stipriau. Dabar nebetikiu. Bet bedieviu pasidariau ne per vieną dieną: keletą metų vyko mano sąmonėje sunki pasaulėžiūrų kova. Beveik visų šių grumtynių laiką aš kaip įmanydamas stengiausi išgelbėti savo tikėjimą, stengiausi nugalėti abejones. Niekas negali ir neturi teisės prikišti man, kad aš tuomet buvau iš anksto nusistatęs prieš dievą, prieš stebuklus ir aplamai prieš religiją! Priešingai, tada aš buvau už dievą, už stebuklus, už religiją.

Ir vis dėlto nustojau tikėti, nes gyvenimo faktai ir proto balsas buvo stipresni už mano tikėjimą ir įpročio jėgą, ir aš prieš savo norą įsitikinau, kad religinės dogmos yra klaidingos.

Tuo įsitikinau jau maždaug prieš penkiolika metų, ir per šitą laiką, toliau nagrinėdamas religiją, vis labiau įsitikinau, kad mokslas kaip visur, taip ir čia, yra teisus. Todėl jei ko nors kaip reikiant ir nesuprantu ar negaliu pats ištirti, dabar visiškai pasitikiu mokslu, nė kiek neabejodamas, kad nėra pasaulyje jokių antgamtinių jėgų nei reiškinių.

Taip yra ir su Lurdo stebuklais. Pats nebuvau Lurde ir, nors neištyriau ten vykstančių "stebuklų", esu tikras, kad nėra nieko ten antgamtiško. Nervinio pobūdžio susirgimus išgydo įtaigos poveikis, o kaulų lūžimai, vėžys, tuberkuliozė ir kitos organinio pobūdžio ligos negali akimirka išgyti ir neišgyja. Jei bažnyčia kalba apie tokius išgijimus, jeigu ji pateikia gydytojų pasirašytus liudijimus — čia turime reikalą su bažnyčios apgaule.

Mielas Vytai! Tavo priekaištą man, kad aš esąs šališkas, apgailestaudamas turiu grąžinti Tau pačiam: tai Tu toks esi! Nesakau, kad sąmoningai laikaisi klaidos — Tu klysti nesąmoningai. Tačiau tikėdamas dievu Tu esi suinteresuotas išsaugoti tą tikėjimą, todėl ir ieškai vis naujų ir naujų argumentų, kuriais visų pirma apgintumei prieš savo protą religines dogmas.

Sakai man: "Reikia, prieš svarstant kokią problemą, pagalvoti, kad gal tau nepatinkančioje pažiūroje vis dėlto yra šis tas teisingo". Gerai pasakyta! Gerai, kad tai man priminei. Bet ar tu pats laikaisi šios taisyklės? Ar jos nepamiršti, besiginčydamas su manim? Ar nesi iš anksto įsitikinęs, kad Tu neklysti, bet klystu tiktai aš? Ar pagalvoji, kad gal ir Tau nepatinkančioje materialistinėje pasaulėžiūroje yra "šis tas" teisingo?

Religinę pasaulėžiūrą aš puikiai pažįstu, bet sakyk, ar Tu pažįsti taip gerai materialistinę pasaulėžiūrą, kurią iš anksto laikai neteisinga?

Materialistinė pasaulėžiūra yra tikrai mokslinė pasaulėžiūra, o mokslui jokiu būdu negalima prikišti neobjektyvumo. Tiesos ieškojimo atžvilgiu mokslas principiniu būdu skiriasi nuo teologijos. Mokslas neturi jokių išankstinių dogmų — jis kantriai tiria, nagrinėja daiktus ir reiškinius, kol juos galutinai išaiškina ,tai yra kol suranda iki tol buvusią nežinomą tiesą, kurią paskui atsargiai patikrina naujais bandymais. Ir tik tada, kai nebelieka jokios abejonės dėl naujai surastos tiesos, mokslas ją priima.

Visiškai kitaip yra su teologija. Teologija iš viso neieško tiesos, nes ji tariasi tiesą turinti apreikštą dievo. Teologijos uždavinys yra tik apginti tariamai dievo apreikštas tiesas arba dogmas.

Metus žvilgsnį į teologijos veikalus, ši aplinkybė tuojau krinta į akis: kiekvieno skyriaus pradžioje skelbiama kokia nors tiksliai suformuluota religinė dogma ar bažnyčios tezė, o paskui pateikiami ją "irodantys" argumentai. Būdinga, kad pirmoj eilėj pateikiami patys "stipriausi" argumentai — citatos iš Biblijos. Toliau seka antraeiliai argumentai, paimti iš bažnyčios tėvų raštų, ir tiktai pačioje pabaigoje, lyg tarp kitko, duodama protinių "argumentų". Kadangi mokslinių argumentų tikėjimo dogmoms įrodyti nėra, tai čia stengiamasi suktais būdais "irodyti" vien tai, kad ta ar kita dogma "nesipriešina protui".

Argi tai ne šališkumas? Ar tai ne išankstinis nusistatymas? Kokia kalba čia gali būti apie objektyvų ir bešališką religinių "tiesų" nagrinėjimą, nekalbant apie jų "ieškojimą?"

Panašiai elgiasi kiekvienas tikintysis, kol jis tebėra suinteresuotas apginti savo tikėjimą. Taip elgiesi ir Tu, kunige Vytai. Tu iš anksto tiki, kad yra dievas, ir stengiesi sudaryti "argumentus" jo buvimui įrodyti; iš anksto tiki, kad būna stebuklų, ir vėl stengiesi savo ir kitų žmonių galvoseną priderinti prie tų "amžinųjų tiesų".

Psichologiškai tai suprantama. Juk religinį tikėjimą žmogus, kaip sakoma, įčiulpia kartu su motinos pienu, iš mažų dienų augte suauga su savo tikinčiųjų tėvų tikėjimu. Tas tikėjimas jam pasidaro savas, todėl ir mielas, brangus. Visos kitos religijos jam visų pirma yra "svetimos", todėl "netikros", "klaidingos" ir neapkenčiamos. Dar labiau neapkenčiama tikinčiam žmogui būna religijai griežtai priešinga materialistinė pasaulėžiūra, kurią jis irgi iš anksto, jos neišnagrinėjęs, dažnai pasmerkia kaip klaidingą ir net pražūtingą ideologiją.

Kiekvienas žmogus labai brangina savo nuomonę, laikydamas ją teisinga. Šis išankstinis nusistatymas padaro tai, kad žmogus savo nuomonę laiko geresne už svetimą, kuri nesutinka su jo pažiūromis. Dar labiau jis brangina tą religiją, kurioje išauklėtas ir kuri ne tiktai virsta "jo nuomone", bet dar suriša jį su tėvais, su broliais, seserimis, su giminėmis, draugais, tautiečiais. Čia savo žodį taria ir įpročiai, ir daugelis papročių, glaudžiai susijusių su religija: šventės, pamaldos, krikštas, šliūbas, laidotuvės, mirusiųjų minėjimas ir taip toliau.

Visa tai žymia dalimi nulėmė ir mano tokį ilgą ir atkaklų laikymąsi katalikų religijos, todėl nesistebiu ir Tavimi. Ne tik nesistebiu, bet džiaugiuosi, kad uoliai ir nuoširdžiai gini savo pozicijas,— tai duoda vilčių, kad Tu suabejosi religinės pasaulėžiūros teisingumu. O tuomet jau, tur būt, niekas nebesustabdys prasidėjusio proceso, ir ateis diena, kai religiją pavadinsi jos tikruoju vardu.

Dabar apie pasaulio tvarką. Sutinku su Tavimi, kad, barstydami raides, sudarančias kokią nors dainą, nesulauktume tokio atvejo, kada raidės atsitiktinai išsirikiuotų į dainą. Bet vis dėlto čia pravers atkreipti dėmesį į vieną dalyką.

Jei paimtume tik dvi raides: "a" ir "š", tai jas berdami ant stalo, sulauktume atvejo, kada jos nukris greta ir sudarytų žodį "aš". Barstant tris raides: "j", "i" ir "s", reikėtų žymiai ilgiau laukti atvejo, kada susidarytų žodis "jis". Norėdami gauti tokį žodį iš keturių raidžių, turėtume dar ilgiau daryt tokį bandymą, kol sulauktume norimo žodžio, bet kada nors toks atvejis tiek pasitaikytų.

Vadinasi, čia turime reikalą su atsitiktinumu, nereikalaujančiu proto nei antgamtinės jėgos, kad dvi ar kelios raidės nukristų tam tikra tvarka.

Tiesa, čia būtų ne vien grynas atsitiktinumas, bet ir tam tikra būtinumo dalis. Ryši tarp atsitiktinumo ir būtinumo nagrinėja matematinė tikimybių teorija.

Kadangi dainą sudaro ne dvi ir ne trys, bet keli šimtai raidžių, tai aišku, kad čia įvairių atsitiktinių kombinaciju galimybės pasiekia milžinišką skaičių, tačiau jis nėra begalinis, ir todėl negalima sakyti, kad teoriškai būtu neįmanomas dainos susidarymo atvejis. Praktiškai ši teorinė galimybė priklausytų dar nuo visos eilės konkrečiu sąlygų: nuo raidžių formos, nuo plokštumos, ant kurios beriamos raidės, nuo raidžių barstymo jėgos, krypties, ploto ir t.t. Sakysime, jei raides bersi į vieną vietą, jos nukris ant kitos ir niekada neišsisklaidys. Vadinasi, konkrečios sąlygos gali padaryti neįmanomą "tvarkingo" raidžių išsidėstymo atveją.

Žinoma, aš jokiu būdu nenoriu pasakyti, kad pasaulio tvarką arba, sakysime, gyvybę žemėje reikia aiškinti kaip tik šitokiu atsitiktiniu atomų ar molekulių "išsirikiavimu" — ši klausimą tesprendžia daugiau už mane išmanantys mokslininkai-specialistai. Aš tik noriu pabrėžti, kad gamtą ir jos reiškinius aiškinant, nėra jokio reikalo šaukti įsivaizduotu antgamtinių jėgu pagalbos. Daiktus ir reiškinius reikia imti tokius, kokie jie yra, o ne taip, kaip jie mums atrodo, žiūrint paviršutiniškai.

Jei mes ko nesuprantame, tai reiškia, kad mes to dar iki galo neištyrėme, neatskleidėme visų jo priežasčių ir dėsningumu. Tuo tarpu tikintieji tokiais atvejais teigia, kad nesuprantamų reiškinių priežastis esąs dievas. Bet juk tai iš tikrųjų bėgimas "in asylum ignorantiae" — tingėjimas moksliškai tyrinėti tai, kas neaišku ir nesuprantama.

Šia proga verta pastebėti, kad religija be jokio pagrindo tariasi duodanti žmogui atsakus į visus jam rūpimus klausimus — net ir į tokius, į kuriuos mokslas kol kas dar nėra atsakęs. Čia ir esąs religijos prašmatnumas prieš mokslą, nes, kaip sako religininkai, mokslas į daugybę klausimų iš viso negalįs atsakyti.

Taip, religija iš tiesų "duoda atsakymus į visus klausimus", bet visi religijos atsakai suvedami į du pagrindinius jos teiginius: 1) tain dievas padarė, 2) tokia dievo valia.

Bet juk tokie religijos "atsakai" nieko neišaiškina — jie dargi sustabdo žmogaus minti, pastoja kelią protui: "Stop! Negalvok, netyrinėk, nesistenk suprasti nesuprantamo!

Per tūkstančius metų religija neišaiškino nė vieno gamtos reiškinio, neišsprendė nė vienos problemos dėl to, kad ji iš viso nieko netiria ir neaiškina. Antai nesuprato kitados žmogus, kas vra saulė. Religija jam sakė: saulę sutvėrė dievas kaip žemės žibintą. Ir kol žmogus tenkinosi šiuo religijos atsaku, tol ir nesužinojo, kas iš tikrųjų yra saulė, koks jos didumas, koks nuotolis nuo žemės ir pan. Visa tai ištyrė ir išaiškino mokslas.

Nesuprato seniau žmonės, kas yra žaibas ir perkūnija. Religija sakė: tai Elijas ugnies karieta važinėjasi po dangų; arba: tai Dzeusas supykęs svaido į žemę ugnines strėles. Ir tiktai mokslas išaiškino šį gamtos reiškinį ir privertė tą "dangaus jėgą" — elektra — tarnauti žmogui.

Ir taip visur ir visada: religijos atsakai nieko neišaiškina, bet trukdo žmogui moksliškai tyrinėti reiškinius ir spręsti problemas.

Nieko nepadėjo žmonėms taip pat religijos teikiama "pagalba": maldos, aukos dievams, šventas vanduo, talismanai, škaplieriai, medalikėliai ir t.t. Visos šios religinės priemonės tiktai trukdo žmogui protauti, dirbti, kovoti, vystyti mokslus ir techniką, kurti kultūrą ir geresnį rytojų.

Materialines ir kultūrines savo reikmes žmogus gali patenkinti vien tiktai dar-

(Tąsa 6-tam pusl.)

Infarkto akimirka

Ak, ta lemta akimirka infarkto!..
Netrukus staiga gija plonytė...
Nebus kada sušukt, dejuoti, verkti...
Sudie neteks gal pasakyti?
Bet žemėj džiaugsmas nesiliovęs liesis,
Tryškš, raibuliuos fontanais,
Anūkams toliai platesni vis šviesis,
Žėrės gražesnės rūmų menės.
Ir tavo juodas karstas išlinguodams
Visiems palydintiems lyg griaudės:
—Branginkite kiekvieną mirksnį, kurs jums
—Branginkit juoką, rūstį, raudas. [duotas.
—Branginkite dvelkimą ryto vėjo,
—Branginkit ir audros šėlimą šaltą,
—Branginkite jaunystės dosnią sėją,
—Branginkit ir senatvės mintį baltą.

J. Subatavičius

Neklupsiu jau, mielasis

Linksma vaikystėj po ražienas
Lakščiau su pilka suknele,
Kamavo gilios, ilgos žiemos,
Toli taip buvo mokykla.
Tau, mielas, pasakot nenoriu
Jaunystės ilgesio veržlaus,
Kada krūtinei stigo oro,
Įkvėpus tvaiko kankinaus.
Rytojun mano žvilgsnis sminga,
Kraštan svajonių dyvinų,
Verčiau paklausk mane skausmingą,
Kokiais troškimais gyvenu.
Stulpais į tolį žengia trasos,
Nutiestas plentas per laukus...
Tikėk, neklupsiu jau, mielasis,
Ak, mano drauge tu puikus!

J. Subatavičius

1963. II. 27

J. D. Sliekas

Daug vargo dėl jaunystės klaidų

(Pabaiga)

Rožytei dilgtelėjo širdį,—jai pasirodė, kad jis, traukdamas ranką, kartu ištraukė ir jos širdį. Ji susigūžė ir graudžiai pravirko. Kas gi jai beliko daryti? Pasilikti čia su kūdikiu negalima, grįžti į Ameriką ir stoti prieš vyrą ir maldauti atleidimo—irgi be galo nemalonus dalykas, — mąstė ji. Šiaip ar taip, kaip išeiti iš tos keblios padėties, jai buvo sunku, kai pagalvojo, kas bus, kai ji išbaigs pinigus. Ji nusigando ir greitai sumetė, kad geriausia išeitis — tai grįžti Amerikon.

Ir taip ji vargšė, rydama karčias ašaras ir gėdą, ėmė rengtis kelionei atgal. Dabar jai ir vėl galvosukis: kur ji turi grįžti? Pas vyrą negalima — kur gi tu rasi tokį vyrą, kad jis po tiek pinigų išeikvojimo ir tos negarbės, tau dovanotų? Ne, ji negali nė pagalvoti apie tai, o prie to, ką gi kaimynai pasakytų? Ji geriau važiuos pas tėvą — į tą mažą miestelį, kur jos veik niekas nepažįsta ir nežino, kaip ji gyveno Pittsburghe.

Kai ji privažiavo prie tėvo grįčiukės ir pasibeldė į duris, šeimininkė jas atidarė ir pasakė, kad jos tėvas prieš mėnesį numirė. Rožytė petimi atsirėmė į durų staktą ir išprakaitavo. Moteris suprato, kame reikalas, ir atnešė stiklą vandens. Kai Rožytė atsipeikėjo ir pastebėjo, kad taxi tebestovi, ji nuėjo prie jos ir, nebesusigriebdama ką daryti, liepė vežti ją į Pittsburghą pas vyrą.

Dabar ji pasijuto gana išvargusi ir nebepaisė, kaip ją vyras pasitiks ir kas bus su ja pačia. Privažiavus prie buvusių savo namų, ji priėjo prie durų su raktu rankoje, bet nė nepalietus jų, pačios atsidarė — buvo neužrakintos.

Ji nedrąsiai įžengė vidun. Iš kito kambario pasirodė Petras ir ją pasveikino: "Allo, paleistuve ,o kur gi tavo čėrauninkė?" Rožytei dilgtelė širdį, bet ji nutylėjo, o pamąstė: "Na, tai prasideda."

Petras perėjo pora kartų per kambarį ir sustojo prieš Rožytę, prašneko į sūnelį: "Na, kaip tau, Jonuk, pasivažinėjai?" Jo balse nebuvo įtūžimo,—tas pridavė Rožytei kiek stiprybės. Petras vėl perėjo per kambarį ir pažvelgęs į Rožytės išvargusį veidą tarė: "Tai nusivilk."

Rožytė paleido sūnelį ant žemės ir ėmė nusivilkinėti.

Petras priėjo prie lango, pagalvojo ir, atsigrįžęs, paklausė: "Nori valgyti? Žinai, kur."

Rožytė tik galvą linktelėjo ir pagalvojo: "Kaip lengvai jis mane priima!" Ir pajuto kaip šilta nuotaika perėjo per jos kūną. Ji įsidrąsino ir ėmė sukinėtis, tarsi čia nieko tokio ir nebuvo įvykę; ji susidėjo šio ir to ant stalo ir pradėjo valgyti.

Jonukas valgė ir čiauškėjo nesurišdamas žodžių, kur kas tinka. Petras neprisėdo, bet pora sykių nugirdęs sūnelio nevykusius žodžius, pora kartų lengvai šyptelėjo.

Rožytė valgė ir mąstė, kaip čia reiks laikytis ir kaip pradėti? Ji jautė, kad jai tas viskas taip lengvai nepraeis, bet raminosi bent tuo, kad pradžia daug lengvesnė negu ji tikėjosi. Ji dar turėjo $400 likusių ir juos paklojo prieš Petrą. Valandėlę jis į pinigus žiūrėjo, o paskui tarė:

—Tai per daug buvai pasiėmusi? Gerai, kad nors tiek parsivežei; biznis nekoks, gal bus reikalingi...

Rožytė pasidrąsino ir pasakė:

—Padariau didelę klaidą, Petrai.

—Taigi, kad padarei...

Ir taip jie biskis po biskio pradėjo kalbėtis; jie kalbėjo ilgai, kartais įsikarščiuodavo ir vėl atlyždavo. Taip jie pradėjo gyventi iš naujo. Vieną dieną pragyveno lengviau, kitą šiurkščiau, bet gyveno, nepaisant, ką žmonės kalbėjo, o jie kalbėjo daug, ypač moterėlės prikalbėjo tiek daug, kad ir pora gerų arklių tų kalbų nepavežtų, ir vis tai buvo apie Rožytę. Ji, jausdama to užsitarnavus, kantriai vilko savo dalį.

Jai neužteko to didelio vežimo kalbų, jai užkrovė dar ir kitą — ji pradėjo pastebėti, kad jos Petras kartais kažką nukalba ne taip, kaip reikia. Kai kurią dieną jam taip užeina, kad jis pasidaro ne tik nesukalbamas, bet ir pavojingas, ir juo tolyn, tuo blogyn...

Kadangi jis buvo pirmojo pasaulinio karo veteranas, kare gavęs dujų, tai dabar, į senatvę, jie atsiliepia. Jai jau ne kartą reikėjo nuo jo pabėgti, gelbstint savo gyvastį. Ji teiravosi, ką ji turi daryti? Jai buvo įsakyta neiti vienai į stubą vakare, nes jam būna blogiausia, kai ji vakare pareina namo. Ją palydėdavo policistas.

Ir taip vieną vakarą, kai ją policistas parvedė ir ji įėjo vidun, Petras iš kito kambario su peiliu rankoje, ir prie jos. Tada policistas įšoko vidun, Petrą nuginklavo ir išsivedė. Jį padėjo į tuos namus, kur visi tokie buvo, o Rožytei lengvai davė perskiras.

Dabar ir vėl jai atsivertė naujas audringo gyvenimo lapas. Ji dar buvo palyginti jauna moteris ir jai dar norėjosi gyventi; ji apsižiūrėjo, kiek dar yra pinigų; pasirodė, kad nedaug—reiškia, kad ji turi eiti dirbti, bet kur? Ji sumanė nueiti į tą pačią šapą, kur dirbo prieš ištekėjimą. Ir jai darbą pažadėjo. Dabar — kur dėti Jonuką? Ji susirado seną našlę moterį, kuri viena gyveno mažame namelyje. Ji ten nusikraustė gyventi, o Jonuką dabojo ta "močiutė."

Dabar jos painus gyvenimas pradėjo nusistovėti—ji dabar jautėsi daugiau savistovi — kaip norėjo, taip gyveno; ji Petro visiškai neužmiršo, kartais jį apgailestavo, kad jį karas taip sužalojo, ir kartais jį aplankydavo.

Kartais ji išeidavo ir į pažmonius, į teatrą, į parką. O kartais ir į lietuviškus sambūrius. Viename tokiame išėjime ji susitiko su moterimi maždaug savo amžiaus; pasirodė, kad jos abi gyvena toj pačioj miesto daly, ir jodvi susidraugavo.

Vieną kartą Rožytės naujoji draugė užsikvietė ją į svečius. Rožytė atėjo su savo Jonuku. Draugė ją supažindino su savo vyru ir nevedusiu broliu, kuris pas ją gyveno; kai jie plačiau išsikalbėjo, Rožytė pasisakė, kad ji esanti lietuvė. Pasirodė, kad ir jos draugė su broliu kilę iš lietuvių šeimos ir dar daug lietuviškų žodžių supranta, bet dabar jie vadinasi lenkais. Nepaisant to, jie susidraugavo ir draugės brolis Rožytę pamilo ir ją vedė, o jos Jonuką įsisūnino. Taigi Rožytei nors į antrąją pusę jos audringo gyvenimo laimė nusišypsojo — ji tik dabar gyveno tikrai ženybiniu gyvenimu, — ji pagimdė savo gyvenimo draugui dvi dukras ir vieną sūnų. Kai jų tikrieji vaikučiai lankė mokyklą, Jonukas studijavo eletkros inžinieriaus mokslą.

Kai kartą Rožytė aplankė Petrą, jis prašė parodyti Jonuką. Taip kartą jie visi trys aplankė Petrą. Kai besikalbant Jonukas pavadino savo augintoją tėvu, Petras sujudo: jis pabalo ir ėmė drebėti ir sušuko: "Aš, aš tavo tėvas, ne jis..." Jis krito ant žemės ir numirė.

Apie senovės prūsų kalbą

Senovės prūsų kalba išnyko XVIII amžiuje. Vieno prūsiško katekizmo egzemplioriaus tituliniame lape yra įrašyta pastaba, kad 1677 m. Kuršių Neringoje mirė paskutinis senukas, mokėjęs prūsų kalbą.

Ši kalba savo gramatine struktūra ir žodynu yra labai artima lietuvių kalbai. Už prūsų kalbą artimesnė lietuvių kalbai tėra tik latvių kalba. Šios trys kalbos ir sudaro vadinamąją baltų kalbų grupę. Kazimiero Būgos nuomone, ne vėliau kaip IV-III amžiuje prieš mūsų erą baltų prokalbė suskilo į prūsų ir latvių kalbas, o pastaroji po kokio tūkstantmečio išsiskyrė į savarankiškas latvių ir lietuvių kalbas.

Iš prūsų kalbos paminklų išliko trys mažučiai iš vokiečių kalbos versti katekizmai ir du rankraštiniai žodynėliai, kurių viename yra 100, antrame—802 žodžiai. Paskutinis katekizmas išleistas 1561 m. Jį vertė vokietis pastorius, prūsų baudžiauninko padedamas. Taip pat įvairiuose dokumentuose randame nemaža prūsiškų asmenvardžių.

Kai kurie prūsų kalbos žodžiai visiškai atitinka ta reikšme vartojamus lietuvių kalbos žodžius, pavyzdžiui: prūsiškai **antis**—lietuviškai **antis**, pr. **anglis**—liet. **anglis**, pr. **Buttan**—liet. **butas**, pr. **gervė**—liet. **gervė**, pr. **dantis** liet. **dantis**, pr. **gilė**—liet. **gilė**, pr. **kurpe** liet. **kurpė**, ir kt.

JŪRŲ BANGOS JAU GAMINS ELEKTRĄ

Paryžius. — 1960 metais buvo pradėta statyti įrengimus ant Rance upės, netoli St. Malo prieplaukos, kad pakinkyti jūrų pakilimų vandenį gaminimui elektros

Darbai eina prie pabaigos. Pirmaisiais metais elektrinė jėgainė duos 544,-000,000 kilovatų, o vėliau jos pajėgumas bus pakeltas iki 25 milijardų kilovatų per metus.

Vl. Dautartas

TĖVAS JURGUTIS

Kapitono ir mano draugystė buvo trumpa—vieną rudens dieną susipažinome, o kitos dienos popietę atėjau atsisveikinti. Mudu stovėjome ant prieplaukos denio. Pūtė šaltas, skvarbus lapkričio vėjas. Šaleno. Ore skraidė pavienės snaigės. Upė buvo tamsi. Ritosi žalsvos bangos ir lūžo prie kranto, trupindamos ploną ledą. Kapitonas žiūrėjo į upės vingį ir rūkė.

—Einam,—pasakė kapitonas.—Matyt, šiandieną nesulauksim.

Mes nuėjome į prieplaukos virtuvę. Čia kūrenosi metalinė krosnelė. Ji buvo raudonai įkaitusi. Prie krosnies stovėjo vienmarkinis vyras ir skuto bulves.

—Mūsų Jurgutis,—supažindino mane su vyru kapitonas.

Ištiesiau ranką.

—Tai kad mano žemėtos,—pasakė Jurgutis ir šoko šluostytis rankų.

Pajutau tvirtą spustelėjimą ir kietą, pūslių primuštą delną.

—Sėskitės, aš tuojau,—sujudo Jurgutis. Jis vikriai nupūtė nuo stalo trupinius, nukėlė nuo suolo kibirą, brūkštelėjo skuduru, nusikabinęs nuo sienos, apsivilko jūreivišką švarką ir vėl įniko skusti bulves. Jurgučio rankos mikliai dirbo. Peilis vikriai čekšėjo, nuo bulvių lėkė plonos žievės, lyg iš po oblio skiedros.

—Kaip tavo sriuba, Jurguti? Svečią pavaišinsim? — paklausė kapitonas.

Jurgutis pakėlė galvą. Į mus žvelgė besijuokiančios akys.

—Bus gera, kapitone, — ir jis nukėlė dangtį nuo didelio puodo, kuris stovėjo ant krosnelės . Su garų kamuoliu iš puodo išsiveržė skanus kvapas . Linksmai kunkuliavo kvepianti sriuba. Joje vartėsi rausvi avienos gabalai.

—Po velnių, juk tai žirnienė—šūktelėjau.

—Nemuno upeivių!—pridėjo Jurgutis.

—O jei prie jos dar šito,—kapitonas pastatė ant stalo butelį "Gamzos."

—Paragaukit, kapitone. Jei mėsa jau minkšta, dėsiu bulves, — tarė Jurgutis.

—Tu pats, Jurguti.

—Ar įtaikysiu...—Jurgučio akys kalbėjo, kad jis dėl manęs nesiryžta.

—Šitoks virėjas!—drąsino kapitonas.

—Tai teisybė. Nuo jaunų dienų gaminu.

Jurgutis išgriebė gabalą mėsos. Pasmeigęs šakute, atsipiovė gabalėlį. Ragavo, smagiai čepsėdamas.

—Na, ir jūs, kapitone...

—Gerai bus, Jurguti, dėk bulves.

—Kad sakot...

Smulkiai supiaustytos bulvės greit išvirė. Susėdome prie stalo. Kapitonas pripylė stiklines raudono vyno.

—Už laimingą sugrįžimą į uostą, už savąją stiklinę.

paskutinį reisą, — pasakiau, pakeldamas

Mes susidaužėme ir išgėrėme.

—Žinoma, dabar čia nebėra ko veikti. Kurortas ištuštėjo, po dienos kitos pasirodys ižas,—tyliai pasakė Jurgutis. Jo balse nuskambėjo vos pagaunama nusivylimo gaidelė.

—Neapsidairysim, ir žiemos kaip nebūta. O juk nebloga, Jurguti, ir namie pabūti.

—Gera, kapitone,—ir Jurgutis palinko prie dubens. Bet jis nevalgė. Ūmai susimąstęs, aušino sriubą, maišydamas ją šaukštu.

—Gera...— pakartojo jis tyliai.

Kapitonas pasuko galvą į mane.

—Aš namie dažnas svečias, Jurgutis—visam plaukiojimo sezonui išsiskiria. Būdamas mieste, kai imu algas, aplankau ir jo šeimą... Parnešu naujienų. Ar ne taip, Jurguti?

—Parveži, kapitone,—atsakė Jurgutis ir, pamatęs, kad baigiu savo sriubą, pridėjo. — Jeigu taip patiko, tai dar samtuką.

Jurgutis man įpylė ne vieną, bet porą samčių. Rūgštus vynas labai tiko prie karštos avienos. Mūsų veidai įkaito. Ypač gražiai degė Jurgučio. Degė tartum aštuoniolikmečio. Pastebėjęs, kad aš susižavėjęs žiūriu į Jurgutį, kapitonas paklausė:

—Spėk, kiek jam metų?

Kai pasakiau, kapitonas pakratė galvą, o Jurgutis patenkintas šypsojosi.

—Po poros metų Jurgutis į pensiją išeina, ir vis dar neženotas. Mes jį...

Čia kapitonas ūmai susigriebė. Nutilo. Jurgutis nudelbė akis į žemę, sau po kojomis. —Aš supratau, — kažkas įvyko. Kas? Bet kapitonas jau suko kalbą kitur. Jis atkišo man nedidelę nuotrauką.

—Žmona?

Kapitonas linktelėjo galvą.

—Gražiai atrodo,—pasakiau, žiūrėdamas į nuotrauką.

—O kokia dainininkė!—vėl atsipeigėjo Jurgutis. — Su kapitonu taip sutraukia, kad panemunės skamba!

—Per Spalio šventes buvo atvažiavusi,—pasakė kapitonas.

Jurgutis ėmė raustis švarko kišenėje. Suradęs kažką paslėpė plaštakose

—Čia maniškiai,—pagaliau pasakė, atkišdamas man nuotrauką. Lengvais vasariškais rūbais apsirengusi, stovėjo moteris ir du berniukai.

—O, kokia jauna! Nieko nepasakysi, —tariau aš.

Jurgutis valandėlę patylėjo. Kai grąžinau nuotrauką, jis džiaugsmingai pasakė:

— Antanas šeštoje klasėje, o Vacys dar pirmokas. Su kapitono žmona buvo atvažiavę...

—Taip, tai buvo linksmos šventės. Nuėjome į restoraną, užsakėme stalą. Aš vaišinau savąją, o Jurgutis abu sūnus. Paskui grįždami visi dainavome. Ar taip, Jurguti?

—Tiesa, kapitone!

—Šaunūs jo berniukai. Tikri vyrai!

Tąsa 5-tame pusl.

Prieš pusę metų į Ukmergės rajono Šešuolėlių kultūros namus atvyko meno saviveiklos entuziastė Usačiovienė. Pirmieji jos žingsniai daug kam buvo netikėti: tarybiniame ūkyje steigiamas dainų ir šokių liaudies ansamblis! Ar atsiras norinčių? Pagaliau, vien noro neužtenka...

S. Usačiovienės iniciatyvą palaikė tarynio ūkio direktorius B. Krivka. Jis buvo vienas pirmųjų muzikantų kaimo kapeloje, o netrukus pradėjo dainuoti ir chore. Į ansamblį atėjo partinės organizacijos sekretorius S. Kanapienis, apylinkės tarybos pirmininko pavaduotojas A. Sinica.

Dainų ir šokių liaudies ansamblyje susibūrė 60 žmonių. Neseniai tarybinio ūkio saviveiklininkai paruošė plačią koncertinę programą "Kolūkio laukeliai". Ją žiūrėjo aplinkinių kolūkių žemdirbiai, Ukmergės miesto darbo žmonės.

Nuotraukoje: ansamblio vadovė S. Usačiovienė.

Gyvenimo penketukai

Grįžti tu iš mokyklos. "Labas, mama!
Gavau aš šiandien du penketukus!"
Už lango žieduose kaštonai šlama,
Alyvų kvapas toks svaigus, puikus...

Bet širdgėla aštri nuaidi žodžiuos,
Kuriuos tau motina nuliūdus taria,
Gili raukšlė, jos kaktoj pasirodžius,
Nebyliai skelbia lemtį tau negerą.

Slidžiam kely galop suklupo tėtis!..
Nespėjome laiku ištiest jam rankos...
Taip nuoskaudos, lig šiandien nutylėtos,
Sugriaudėjo lyg šūvis iš patrankos.

O kam? O kam patylom kęsta, leista
Lašėti melui į mūs jaukų būstą?
Kam grimzta vis giliau į klampų raistą,
Ligi sulaukiant nuosprendį šį rūstų?

Glaudžiau prie motinos teks šlietis,
Anksčiau tau teks, brangus sūnau, subręsti,
Tave ne kartą drengs patyčių lietūs,
Tau teks nelaimėje stiprybės rasti!

Mokyklos penketukai taps kasdieniai,
Tu juos lengvai it kaštanus raškysi,
Gyvenimo egzaminą ne vieną
Tikiu—tu penketukus išlaikysi.

J. Subatavičius

Sentėvių keliu

Apie šimtą vienstiebių arabų laivų neseniai išplaukė iš "gvazdikėlių" salos, kaip vadina Zanzibarą, kuris yra Indijos vandenyne, arti Rytų Afrikos pakrantės. Zanzibaras duoda 80 procentų viso pasaulio gvazdikėlių eksporto. Laivai pakėlė inkarus, ir gražiai flotilė burlaivių, pakrautų įvairių prekių, nuplaukė į šiaurę, Persų įlankos link.

Buriniai prekybos laivai tarp Rytų Afrikos ir Vidurinių Rytų šalių kursuoja nuo senovės. Pirmasis įrašas apie prekybinius burlaivius šiame Indijos vandenyno rajone senovės graikų knygoje datuotas 60 metais prieš mūsų erą. Kadangi čia per metus reguliariai keičiasi vėjo kryptis, Indijos vandenynas burlaiviams idealus. Nors dabar su jais konkuruoja didieji krovininiai laivai, burlaiviai dar iki šiol vaidina žymų vaidmenį kabotažinėje Rytų Afrikos šalių prekyboje.

Nors burlaiviuose dabar montuojami mechaniniai varikliai, stiebus, kaip ir kadaise, puošia senovinės trikampės burės. Mažyčiai laivai tebėra rūsčios jūros stichijos žaislas. Kasmet žūsta ne mažiau kaip 10 burlaivių. Vienas iš jų ir sudužo šiomis dienomis, siaučiant audrai netoli Kenijos pakrantės, 17 žmonių dingo be žinios.

V. Kuznecovas
("Vakarinės naujienos")

Netirpstantis stiklas

Paprastas stiklas tirpsta vandenyje. Tiksliomis analitinėmis svarstyklėmis nustatyta, kad kartu su stikline karštos arbatos jūs galite išgerti vieną dešimttūkstantąją gramo dalį stiklo...

Įdėjus į paprastą stiklą lydymo metu truputį retųjų žemės elementų — lantano, cirkonio, ličio — druskų, tokio stiklo tirpumas sumažės beveik 100 kartų. Jis bus atsparus ir sieros rūgščiai. Žodžiu, paprastas stiklas įgauna laboratorinio stiklo savybes. Jį galima bus įkaitinti iki 400 laipsnių C, o paskui staigiai ataušinti — jis netrūnės. Savo atsparumu temperatūroms, rūgštims bei šarmams stikliniai indai pradeda konkuruoti su giais kvarciniais indais. O naujam stiklui gauti tinka labai pigi žaliava, jo gamybos technologija paprasta.

Šis paprasto tiklo pagerinimo retaisiais elementais būdas išrastas TSRS MA Silikatų chemijos institute.

APIE PASAULINĮ PREKYBOS LAIVYNĄ

Washingtonas. — Pasauinis prekybos laivynas turi 17,860 laivų. Pirmąją vietą užima Jungtinės Valstijos su 2,733 laivais, bet iš jų 1,-693 stovi be veikimo. Antroje vietoje yra Anglija, o trečioje Tarybų Sąjunga, kuri turi 1,102 laivus.

IRANAS NUTIESĖ NAUJĄ VIEŠKELĮ

Teheranas. — Su Jungtinių Valstijų pagalba Iranas (Persija) nutiesė vieškelį 750 mylių ilgio. Jis eina nuo Lengehto, per Kermano kalnus iki Bušire prieplaukos, prie Persijos įlankos.

Tėvas Jurgutis

(Tąsa iš ketvirto pusl.)

Jurgutis pašoko. Aš mačiau, kaip jo akyse dar ryškiau suspindėjo džiaugsmo ugnelės.

—Vadinasi, kapitone, iš manęs dar vyno butelis? — šūktelėjo jis.

Jurgutis išskubėjo į krautuvę. Mudu su kapitonu išėjome ant denio. Vilkikas vis dar nesirodė. Pūtė tas pats kraupus ir šaltas vėjas. Tik snaigės nebeskraidė. Prasiblaivė, matyt, prieš šaltį.

Kapitonas nusivedė mane į garlaivį. Pirmos klasės kajutėje kabojo garbės raštai. Kapitono ir Jurgučio.

—Turėtum su Jurgučiu arčiau susipažinti, — rodydamas garbės raštą, pastebėjo kapitonas.—Ant Nemuno nuo jaunų dienų, o keistenybių pilnas, tik žiūrėk!..

Kapitonas vedžiojo mane po visą garlaivį. Užsukome į mašinų skyrių. Šalią buvo Jurgučio kajutė. Maža ir ankšta. Žvilgterėjau vidun. Mažas stalelis, prie sienos pritaisyta atlenkiama lova. Ant jos čiužinys, pagalvė, plona antklodė.

—Čia šalta kaip lauke,—pasakiau aš.

Upeiviai pripratę,—nusijuokė kapitonas.

Paskui visi sugrįžome į virtuvę. Jurgučio dar nebuvo.

—Įdomu, ko mūsų Jurgutis taip sujudo,—sėsdamas į savo vietą, prašneko kapitonas, — jis negeria, o dabar pats pasiūlė. Bet aš jau sakiau, kad jis keistas.

Pastebėjau, kad jis apie savo mechaniką kalbėjo noriai. Jis juo, matyt, didžiavosi.

—Taip, keistas.—Pirmą kartą su juo susitikau karo metu Karaliaučiuje. Vokiečiai ten buvo nuplukdę visą Nemuno laivyną. Nuplukdė ir paskandino. Likome lyg paukščiai be sparnų. O dar badas. Kartą einu sugriauto Karaliaučiaus gatvėmis. Žiūriu — žmogus per griuvėsius tempia vežimėlį. "Motiną laidoju, kapitone" — pasakė žmogus. Vėliau sužinojau, kad jiedu ir gyveno baržoje, kuria plaukiojo. Apie tėvą jis niekad neužsiminė. Kitų artimųjų neturi. Vienas vis nuo tada, kai Karaliaučiuje iš bado mirė motina.

—O nuotrauka?—įsiterpiau .

—Nuotrauka... Vėliau Jurgutį sutikdavau ant Nemuno. Jis vėl plaukiojo barža. Aš—keleiviniu. Prasilenkdamas visada jį sveikindavau. Mano balsą slopindavo motoras, Jurgutis negirdėdavo, tačiau suprasdavo, ką aš šaukiu. Visada keldavo į viršų nykštį ir laikydavo, kol prasilenkdavom. Vadinasi, neblogai gyvena, viskas gerai! Nors žinojau, kad sunkiai. Prasimaitinti, žinoma, prasimaitindavo, bet juk to maža. Man akyse vis stovėdavo pokario vaizdas. Vežimėlis ir karstas...

Kapitonas nutilo. Užsirūkė.

—Vėliau mane paskyrė į šį Nemuno ruožą. Gražus čia kraštas, kaip ir visa panemunė. Upę suspaudę laiko medžiais apaugę skardžiai. Stiebias naujos sodybos ir senos pilys. Pasikviečiau Jurgutį. Slenkstėtai upei reikia nagingo mechaniko. Mudu sutariam. Tik, sakiau, jis keistas. Rodo nuotrauką. Tai ne jo žmona ir vaikai...

Kapitonas ūmai nutilo. Tarpduryje pasirodė Jurgutis. Sunku buvo pasakyti, girdėjo jis kapitono žodžius, ar ne. Jis buvo toks pat linksmas ir žvalus. Užtat aš nustebęs žiūrėjau į kapitoną. Tuo metu Jurgutis pastatė ant stalo vyną.

—Štai, kapitone, atnešiau.

Jurgučio delne gulėjo du pageltę beržo lapai. Jis vieną jų išlygino ir pridėjo prie lūpų. Tai traukdamas orą į save, tai jį išpūsdamas, Jurgutis ėmės groti švelnią melodiją.

—Taip mudu koncertuojam. Aš su armonika, o jis su savo lapeliu. Ir neblogai išeina, ar ne taip, Jurguti?

—Pagrojam, kapitone.

—O jei nėra armonikos?

—Dainuojam.

—Tai ko laukiam?—ir kapitonas švelniu tenoru užvedė:

"Tu, tik tu gražiausia,
Iš visų šalių,
Pasipuošus upėm,
Lauko berželiu..."

Ilgas, pratisas kaukimas nutraukė dainą.

—Vilkikas, kapitone!—šūktelėjo Jurgutis ir išskubėjo pro duris.

Kapitonas taip pat pakilo.

—Kapitone, kieno tai žmona, vaikai?

—Mano kaimyno. Buvusio. Paliko šeimą ir išėjo iš namų pas kitą. Motina susirgo. Sunku buvo vaikams. Vyresnysis nustojo lankęs mokyklą. Jurgutis tą šeimą gerai pažinojo. Kartą, kai aš rengiausi į miestą, staiga pasakė: "Kapitone, mano algą palikite jai." Jau antri metai, kaip Jurgutis tik pasirašo ant algalapio. Žinoma, pasilieka ir sau. Bet tiktai tiek, kiek maistui ir drabužiams reikia. Šiaip jo visas turtas telpa mediniame lagaminėlyje. Berniukai jį tėvu vadina. Jurgutis žiemą gyvena pas mane, o pas juos tik svečiuojasi. Tik... Aš sakiau, kad jis keistuolis.

Rytojaus dieną aš stovėjau prie upės. Buvo ankstyvas rytas. Vėjas šiaušė bangas. Mačiau, kaip vilkikas tempė pasroviui prieplauką. Po dešimties minučių nuo kranto atsiskyrė ir garlaivis. Kapitono jau nemačiau. Prie šturvalo stovėjo Jurgutis. Kai garlaivis plaukė pro šalį, aš sušukau:

—Lik sveikas, Jurguti! Laimingo kelio!

Jis, žinoma, negalėjo išgirsti mano balso. Trukdė motoras. Tačiau Jurgutis mane matė. Jis iškėlė į viršų nykštį...

Vadinasi, viskas gerai!

MIAMI, FLA.

LLD 75 kuopos susirinkimas

Susirinkimas įvyko rugpiūčio 21 d., L. S. Klubo name. Narių atsilankė nemažai, bet galėjo būti ir daugiau. Mat, mūsų miesto lietuviai labai išsimėčiusiai gyvena, tad kai kuriems yra sunku dasigaut į susirinkimą. Bet vis vien yra pasišventusių apšvietos naudai. Pavyzdin, draugai iš Fort Lauderdale, kuriem yra net 25 mylios atvažiuot, bet neteko patėmyt, kad jie kokį susirinkimą apleistų. Beveik tas pats ir su kitais, kurie gyvena apie So Miami, bet į susirinkimus visuomet pribūna. Gerai draugai daro. Apšvietos tikslui organizacijoje apsileidimui ir tinginiui vietos neturi būti.

Minimas susirinkimas, galiu pasakyti, buvo pavyzdingas. Iš atsibuvusių pietų rugp. 4 dieną raportavo d. M. Valilionienė, ir paaiškėjo, kad parengimas davė $102.10. Valilionienė varde kuopos širdingai dėkojo draugėms, kurios valgius gamino ir prie stalų patarnavo.

Kadangi kuopa nėra pašalpinė organizacija, o išde randasi keletas dolerių, tai nutarta paaukoti svarbiem tikslams: "Vilniai" $50,00, "Laisvei" $25 ir apsigynimui $25.

Po susirinkimo d. V. Bovinas davė paskaitą iš poeto Antano Strazdo biografijos, kuri buvo labai interesinga. Draugai pageidauja ir toliau panašių paskaitų. Vėliau d. Bečienė paskaitė A. Strazdo keletą eilėraščių, kurie irgi draugams patiko. Užsibaigus programai Olga Šimkienė, Kanapienė ir kitos pavaišino dalyvius užkandžiais.

Ateity kuopos susirinkimai įvyks trečią trečiadienį kiekvieno mėnesio, apie antrą val. po pietų.

Kuopos prot. rašt.
J. Šukaitis

Londonas. — Sulaukęs 69 metų amžiaus mirė karo orlaivyno maršalas John D'Albiac.

MIAMI, FLA.

Mūsų ilgamečius Auksinio Kranto gyventojus Aleką ir Margaritą Walley sutiko staigmenukė Lietuvių Socialiniame Klube, kur jų 44-ųjų vedybinio gyvenimo metinių proga darbščiosios klubo gaspadinės surengė jiems pagerbti pietus. Po sudainavimo "Linksmos sukakties" dainos, draugė M. Walley širdingai padėkojo gaspadinėms ir visiems dalyviams už suteiktą jiems malonumą.

Abu draugai Walley yra karšti klubo rėmėjai, jo steigėjai ir pastovūs darbuotojai, todėl jie tos pagarbos pilnai užsitarnauja.

Tame parengime mes turėjome svečių iš St. Petersburgo, tai draugus J. Greblikus ir Pocius. J. Greblikas pasveikino miamiečius su įsigijimu naujo klubo namo ir palinkėjo laimingos kloties pasėkmingai jame veikti. Greblikai dar pirmąsyk lankėsi mūsų naujame name. Pociai dalyvavo su mumis mūsų namo atidarymo bankiete, tad Pocienė pasveikino klubiečius savo ir savo vyro vardu (tuo parodydama, kuris bosas) ir padėkojo gaspadinėms už nenuilstamą darbštumą. Taipgi turėjome viešnią iš New Jersey ,tai mūsų nepasenstančios Nastutės Paukštienės dukterį, kuri, rodos, svečiuosis čia ilgesnį laiką.

-:-

Sekmadienis, rugsėjo 29 diena, yra skiriamas ilgamečiui artistui-dainininkui Kazimierui Kriaučiūnui pagerbti jo 80 ar 82-ojo gimtadienio proga. K. Kriaučiūnas per visą ilgą savo gyvenimą Amerikoje dalyvavo daugybėje sceninių pastatymų, daugiausia operetėse, ir dar šiandien čia kartas nuo karto mums padainuoja. Geras, širdingas žmogus. Linkęs yra prie jumoro ir yra parašęs ir išleidęs jumoristinio turinio dainų rinkinėlį "Iš dūminės lūšnelės," taipgi biografinę apybraižą "Siauruoju takeliu."

S. Zavis

Philadelphia, Pa.

Vasarinio sezono pabaigtuvės

Vasara baigiasi. Artėja ruduo. Netrukus mokyklose prasidės mokymas. Atostogautojai grįžo prie savo darbo pareigų. Ūkininkai, suėmę derlių, irgi lengviau atsikvėps.

Draugai Ramanauskai Sellersville, Pa., sako, kad šiemet jų ūkyje derlius buvęs neblogas, ir jie, nuvalę nuo savo ūkio javus, parengs šaunų pabaigtuvių pokylį savo gražiame sode rugsėjo 1 dieną.

Ramanauskai vėl kviečia savo bičiulius, draugus ir pažįstamus. Kurie jau buvo seniau jų vaišėse, tiems nereikia aiškinti, nes žino, kad pilnai bus patenkinti.

Kai kurie svečiai iš New Jersey valstijos nusiskundė, kad nežinojo, kaip atvažiuoti. Štai kelrodis: Važiuojant iš N. J. per Philadelphiją važiuokite tiesiai North Broad Streetu iki privažiuosite Stanton Ave., apie 6000 North. Sukitės į kairę. Ten rasite kelią 309 ant Agontz Ave. Pavažiavus apie 32 mylias rasite miestelį Sellersville. Beveik kitame gale miestelio kelias kerta skersai 563. Sukite į kairę, pavažiavę porą gerų mylių pamatysite kairėj siaurą farmerišką keliuką Lonely Road, pasukę į kairę už gerų varsnų rasite Ramanauskų ūkį, RD Box 251.

Busą galima gauti Busų terminale, 13th & Filbert St., 7 9, 11 val. ryto. Sellersvillėj sustoja prie Washington house, o iš ten galima gauti taxį, kuris mažai kainuoja, jeigu važiuoja 3 ar 4 asmenys.

Norint sužinoti daugiau informacijų, paskambinkite J. Kazlauskui CE 2-9874.

"Laisvės" Reporteris

Bridgewater, Mass.

Rugpiūčio 12 d. sustreikavo 250 darbininkų prieš Independent Nail Co. Streikieriai pikietuoja fabriką. Jie reikalauja pripažinti United Steelworkers uniją.

Du kartus, rugpiūčio 13 ir 21 d., kompanijos trokas važiavo per pikietinikų liniją ir sužeidė 4 darbininkus.

Šie darbininkai dar gegužės mėnesį nubalsavo organizuotis į uniją, bet kompanija vis atidėliojo unijos pripažinimą, tai ir prasidėjo streikas. Fabrike dirbo ir lietuvių.

George Shimaitis

ŽINIOS IŠ LIETUVOS

BALTIJOS ŽVEJŲ PERGALĖ

KLAIPĖDA, liepos 29 d.—Aktyviosios jūrų žvejybos bazės laivynas, žūklaujantis Baltijos jūroje, įvykdė metinį žuvies sugavimo planą. Per nepilnus septynis mėnesius sužvejota 90,000 centnerių žuvies—tiek, kiek buvo numatyta sugauti per visus metus. Metinius žuvies sugavimo planus jau įvykdė 19 mažųjų žvejybos tralerių.

Baltijos žvejų socialistiniame lenktyniavime pirmauja mažasis žvejybos traleris Nr. 184, kuriam vadovauja kappitonas Kęstutis Lakiūnas. Šio laivo įgula nuo metų pradžios sužvejojo 3068 centnerius žuvies ir įvykdė pusantros metinės užduoties. (ELTA)

KONSERVAI IŠ NAUJO DERLIAUS

VILKAVIŠKIS. — Stiklinių indelių piramidės auga konservų fabrike, kuris pradėjo naują gamybos sezoną. Jau pagaminta apie 260 tūkstančių sąlyginių indelių serbentų, agrastų uogienės. Pradėta konservuotų žirnelių gamyba. Jų šiais metais įmonė išleis 200 tūkstančių sąlyginių indelių daugiau negu pernai.

100 KILOMETRŲ ILGIO TRAUKINYS

VILNIUS. — Tokie sąstatai, aišku, stotyse neformuojami. Tačiau jeigu visus krovinius, kuriuos Lietuvos geležinkelininkai, savo šventei artėjant, pervežė viršum plano, sudėsime į vieną traukinį, tai jis užims geležinkelio ruožą nuo Vilniaus iki Kano, t. y. daugiau kaip 100 kilometrų.

Tai iš tikrųjų "auksinis" ešelonas. 150 tūkstančių tonų viršumplaninių krovinių sutaupo valstybei pusantro milijono rublių.

Ir dar vieną puikią dovaną gavo šalis iš Lietuvos geležinkelininkų. Planinę septynmečio darbo našumo kėlimo užduotį Pabaltijo geležinkelio Vilniaus apygarda šiomis dienomis viršijo 11%. Taip pat sėmingai mažinama produkcijos savikaina.

("Vakarinės naujienos")

SO. BOSTON, MASS.

Padėkos Žodis

Noriu išreikšti širdingą padėką visiems kurie ko nors prisidėjo man pergyventi liūdėsio dienas, kai mirė mano vyras **Motiejus Kazlauskas.** Ačiū už gėles kurios puošė jo karstą, ačiū visiems palydovams kurie lydėjo į jo paskutinę kelionę, į kapines. Taipgi ačiū gaspadinėms, kurios prirengė vaišes sugrįžusiems nuo kapinių.

Karolina Kazlauskienė, žmona.

Laukiame Čekoslovakijos staklių kūrėjų

VILNIUS. — Šiemet rudenį Vilniuje, Vingio parko estradoje, bus surengta didelė Paroda "Čekoslovakijos staklės." Parodoje bus demonstruojamos frezavimo, šlifavimo, gręžimo ir kitokių rūšių įvairiausios staklės, automatai ir pusautomačiai, nemaža prietaisų ir instrumentų. Lankytojai galės susipažinti su specialiais mikroskopais, kuriais stebimas metalo paviršius, automatiniais kontrolieriais, koregavimo prietaisais ir kt. Prieš kurį laiką lankęsi Čekoslovakijos susivienijimo "Stroimport" atstovai mūsų respublikoje nutarė su mūsiškiais specialistais kiek ir kokių eksponatų atsiųsti. Be to, Čekoslovakijos staklių kūrėjai skaitys paskaitas, suteiks konsultacijas. Apie staklių gamybą, kaip pramonės šakos vystymąsi, bus demonstruojami specialūs filmai.

Po parodos, kuriai vykstant svečiai susipažins su mūsų respublikos staklių pramone, daugelį eksponatų ruošiasi įsigyti Tarybų Lietuvos pramonės įmonės, institutai, konstruktorių biurai.

B. Naglis
("Kauno tiesa")

2.2 milijono eegzempliorių vienkartinio tiražo

Tiek laikraščių ir žurnalų išplatinta šiam pusmečiui Lietuvoje. Tai—700 tūkstančiais daugiau, negu praėjusiais metais. Toks spaudos kiekis Lietuvoje ligi šiol dar niekad nėra buvęs išplatintas.

Vilniuje kiekvienam tūkstančiui gyventojų vidutiniškai dabar atitenka vienkartinio laikraščių ir žurnalų tiražo po 1,060 egzempliorių, kauniečiams—po 1,014.

K. Damašius

Į DARBO IR POILSIO STOVYKLAS

VILNIUS. — Pasibaigus mokslo metams į darbo ir poilsio stovyklas išvyko politechnikos moksleiviai. Šiais metais jie dirba trijose stovyklose — Kaišiadorių rajono S. Nėries vardo kolūkyje, Vilniaus rajono metinguųjų augalų tarybiniame ūkyje ir Kupiškio rajono Šepetos durpyne.

V. Ruzginas

Paieškojimas

Ieškau tėvo du brolius, Gorelčenkų Ignaciaus ir Grigorijaus, s. Alėksėjaus. Gimę Alytaus apskr., Alovės valsč., Kudariškių km. Išvykę į Ameriką prieš didyjį karą. Iliki 1930 m. susirašinėjome, bet jų adreso dabar neturiu.

Taipgi ieškau motinos tris brolius ir jos seserį — Kvietkauskai: Boleslovas, Silvestras, Jonas ir sesuo Rachalė, jų tėvas Silvestras. Išvyko į Ameriką iš Alytaus apskr., Alovės valsč., Plikionių km. Prašau jų atsiliepti, arba jų šeimų nariai. Grigorijus Gorelčenko, (Aleksandro), Jurbarko rajonas, Raudonės paštas, Lithuania, USSR.

PRANEŠIMAI

WATERBURY, CONN.

Pranešimas ir pakvietimas

Rugpiūčio 30 dieną įvyksta LLD 28 kuopos susirinkimas, 8 val. vakaro, 103 Green St.

Svarbu dalyvauti visiems, turėsime svarbių pasitarimų, taip pat bus Centro Komiteto nominacijos.

Todėl, draugės ir draugai, nepatingėkite pribūti. Jau seniai turėjome susirinkimą. Turime visi rūpintis, kad "Pietūs po Medžiu" pas d-rą Stanislovaitį Rugsėjo-Sept. 22 d. būtų pasekmingi.

Prašome ne tik vietinius, bet ir iš kitų kolonijų dalyvauti, nes visiems yra svarbu palaikyti mūsų spaudą, kam "Pietų po Medžiu" pelnas yra skiriamas.

Klementina Yenkelunas
(67-68)

WORCESTER, MASS.

Olympia Parke piknikų-piknikas Labor Day Rugsėjo 1-2 dienomis. Rengia Lietuvos Sūnų ir Dukterų Draugijos Moterų Skyrius.

Sekmadienį Rugsėjo-Sept. 1 d., įvyks banketas-pietūs. Pradžia 1 val.

Labor Day, rugs. 2 d., bus sporto diena su pasižymėjusiais sportininkais bokseriais ir kitais.

Per abi dienas orkestras gros lietuvikus ir amerikoniškus šokius.

Kviečiame plačios apylinkės lietuvius dalyvauti šiame piknikų-piknike ir linksmai laiką praleisti tyrame ore.

Moterų Komitetas (67-68)

BROCKTON, MASS.

ALDLD 6 kuopos mėnesinis susirinkimas yra nukeltas iš Rugsėjo 2-ros į pirmadienį, Rugsėjo-Sept. 9 dieną.

LDS 67 kuopos mėnesinis susirinkimas įvyks ketvirtadienį, Rugsėjo 5 d. pradžia 7 val. vakare.

Abu susirinkimai bus laikomi Liet. Taut. Namo kambariuose.
(67-68)

ROCHESTER, N. Y.

Mirė progresyvių judėjimo dalyvis

Jonas Greibus

Reiškiame širdingą užuojautą jo žmonai Verutei, sūnui, dukrai, anūkams ir visiems jo giminėms ir draugams jų liūdesio metu:

V. Greibienė
K. Žemaitienė
J. M. Žemaičiai
A. L. Bekešiai
O. Galinat
V. Bullienė
H. Velikienė
E. Duobienė
P. O. Malinauskai
R. Barauskas
F. J. Konteniai
J. H. Stančikai
F. O. Griciai
J. O. Vilimaičiai
A. Usavičienė

Brockton, Mass.

Metinis Labor Day Piknikas

Rengia Lietuvių Tautiško Namo Draugovė ir Montello Vyrų Dailės Grupė

Įvyks Sekmadienį

Rugsėjo 1 September

Įėjimas, su dovanos proga, 50 centų

Ramova Parke, Montello, Mass.

Širdingai kviečiame visus

Rengėjai

Apie žemę ir dangų

(Tąsa iš 3-čio pusl.)

bu, protingomis pastangomis. Visa, kuo mes naudojamės kasdieniniame gyvenime, pradedant maistu ir apdaru, baigiant sudėtingiausiomis mašinomis,—sukurta darbu.

Berods, nukrypau kiek nuo pagrindinės temos? Tad grįžtu prie jos.

Kalbant apie pasaulio tvarką, nereikia pamiršti jau minėtos labai svarbios aplinkybės: materija yra amžina ir begalinė! Mes, žmonės, kurių egzistencija apima vos keliasdešimtis metų, esame įpratę viską matuoti "žmogišku" mastu — norime viską įsprausti į ribotus ir siaurus laiko ir erdvės rėmus. Su daiktais ir reiškiniais mes susiliečiame tik labai mažytėje jų kitimo atkarpoje, neturėdami galimybės aprėpti jų begalybės. Tuo tarpu judančios ir kintančios materijos begalybė ir amžinumas yra tokia aplinkybė, kuri, gal būt, suteikia reiškiniams naują kokybę — visiškai ne tą, kurią mes pasigaminame, stebėdami įvykius trumpame laiko tarpelyje.

Kaip fotografija užfiksuoja tik trumpą žmogaus gyvenimo momentą, taip visas žmogaus pažinimas teapima tik vieną amžinybės momentą materialiniame pasaulyje. Ir kaip fotografija neparodo mums nepaprastai įvairaus ir turtingo žmogaus gyvenimo jo nuolatiniame judėjime, ir kitime, taip žmogaus pažinimas neatskleidžia mums viso begalinio ir amžino pasaulio esmės.

Tai nereiškia, kad žmogus iš viso negali teisingai suprasti pasaulio — tai tiktai reiškia, kad kai kurioms problemoms išspręsti žmogus šiuo metu turi dar per mažai žinių. Pasaulio pažinimas vyksta palaipsniui: kas neaišku dabar, tą mokslas išaiškins ateity.

Bet gal kaip tik dėl žinių stokos, sprendžiant įvairius klausimus, žmogus nuo senų laikų yra įpratęs sudvasinti jam sunkiai pasiekiamą materijos pusę. Mat, tikėjimas į dievą suprastina žmogui pažinimą, atpalaiduoja jo protą nuo sunkaus darbo, kurio iš žmogaus reikalauja mokslinis daiktų ir reiškinių tyrinėjimas. Tarei sau: "dievas tai padarė", "dievo tokia valia" — ir baigtas kriukis! Galvos sukti nebereikia — viskas "aišku". Persižegnok ir eik gulti!

Bet juk tai tinginio kelias.

Ne, žmogus vis dėlto nori aiškumo, nori suprasti viską, su kuo susiduria gyvenime. Bažnyčia sako: "Tikėjimas išgano, mokslas pražudo". Kaip tik atvirkščiai: mokslas žmogų "išgano", o tikėjimas klaidina ir žudo.

Nesvarbu, kad žmogus nepajėgia visko pažinti ir suprasti, nesvarbu, kad, išsprendus esamas problemas, iškyla naujos. Kaip neribota ir begalinė yra Visata, taip neribotas ir begalinis yra žmogaus pažinimas. Štai mūsų laikais žmogus jau išmoko gaminti elektronines skaičiavimo mašinas, kurios tapo nuostabūs žmogaus talkininkai matematikos srityje. Kur žmogui reikėtų gaišti ištisus metus, mašina padaro per kelias minutes ar valandas.

O juk tai tik pradžia, tik pirmas žingsnis šioje "plieninių smegenų" tobulinimo srityje. Kokių laimėjimų žmogus pasieks čia ateityje — sunku ir įsivaizduoti, nes kibernetika vystosi tiesiog svaiginančiais tempais.

Visa tai aiškiai byloja mums: reikia eiti ne religinio tikėjimo, bet mokslinio pažinimo keliu.

Dėl pasaulio tikslingumo reikia pastebėti, kad šiuo metu mokslas pasaulyje neranda jokio tikslingumo. Priešingai, dabar aišku, kad gamtoje ir pasaulyje, nors ir yra griežtas dėsningumas ir tam tikra tvarka, bet visos gamtos jėgos veikia visiškai aklai. Niekur gamtoje ir pasaulyje nematyti kokio nors iš anksto užbrėžto tikslo, kurio siektų gamtos jėgos ir į kurį būtų nukreipti reiškiniai. Metas būtų ir dvasininkam liautis kalbėjus apie pasaulio tikslingumą, nes šiuo metu tokios kalbos tiktai rodo jų menką apsiskaitymą.

Pabaigoje pateiksiu ištraukėlę iš Maksimo Gorkio raštų šiuo klausimu:

"Kodėl dievas sukūrė žemę ne iš vieno juodžemio, bet iš mažai derlingo priesmėlio ir priemolio? Kodėl sukurtos pelkės, druskožemiai ir nederlingos smėlio dykumos? Kam to reikia, kad vienoje šalyje auga vien samanos, o kitoje ištisus metus žemė augina valstiečiui duoną, daržoves, vaisius? Kam sutverti uodai, utėlės, blakės, musės, gyliai, pelės, starai ir visokie kiti kenkėjai? Kam sutverta tokia daugybė žalingų piktžolių, kurios be reikalo čiulpia žemės sultis? Kodėl akmens anglis paslėpta giliai po žemėmis."

Panašius klausimus būtų galima tęsti, kaip sakoma, be galo, ir kiekvienas iš jų — tai naujas argumentas, įrodantis, kad pasaulyje nėra tobulos tvarkos nei jokio tikslingumo, taigi, nėra nė dievo, kaip tos tvarkos ir tikslingumo kurėjo.

Jonas
"Komj. T."

Iškilmingas piknikas ir kalakutienos pietūs

Rengia Great Necko Lietuvių Literatūros Draugijos kuopa ir antroji apskritis. Įvyks rugsėjo (Sept.) 8 d., Kings Point Parke.

Kalakutienos pietūs bus patiekti pirmą valandą.

Kviečiam iš plačios New Yorko apylinkės skaitlingai suvažiuoti.

Šis piknikas bus skirtingas nuo kitų. Bus ir graži programa iš dainų bus ir muzika, tikrai lietuviškai galėsime pasišokti ant žaliuojančios pievos. Maisto ir gėrimų nesivežkit, nes rengėjai viskuo aprūpins.

J. G.

KASMET MIRŠTA 25,000 NELAIKU GIMUSIŲ

Washingtonas. — Dr. H. A. Ruskas rašo, kad pirmlaiko gimusių vaikų Jungtinėse Valstijose kiekvieneriais metais miršta virš 25,000, tai yra, panašiai, kaip Kenedžių sūnus. Jie miršta nuo uždegimo kvėpavimo organų, ir neišgyvenę 48 valandų.

Dr. Ruskas sako, kad pirmlaikinių gimimų kitur yra daug mažiau, o Indijoje jų beveik nėra.

A. Išlaužas

Lietuviška kultūrinė kronika

Naujas "Mokslas", naujas ir "Gyvenimas"

Labai mažai išeivių Amerikoje gauna pačiupinėti ir pasiskaityti Lietuvos "Mokslą ir gyvenimą". Šis žurnalas, kaip ir visas lietuviškas gyvenimas ir mokslas, įdomėja ir įvairėja su kiekviena laida. Kaip kitaip — redaktoriais randame tokius: J. Karosas, K. Baršauskas, J. Dagys, M. Gregorauskas, T. Ivanauskas, K. Jankevičius, A. Jučys, J. Kubilius, V. Lašas, J. Laurinaitis, J. Matulis, E. Meškauskas, A. Novogorodskis, J. Pauliukonis, A. Rasteika, P. Slavėnas ir K. Sideravičius —vis vadovaujantieji žmonės iš dabartinio Lietuvos gyvenimo ir mokslo. Viršelis lietuviui mielas — jaunimas šoka, gal blezdingėlę, Lietuvos rėmuose. Justas Paleckis straipsnyje apie pokarinės Lietuvos gyvenimą cituoja A. Bimbos žodžius — "Ir kaip Jūs galėsite prikelti Lietuvą iš tų begalinių griuvėsių! Kiek tai metų darbo pareikalaus!" (Dabar istorijos perspektyvoje išryškėja, kokius nuostolius atnešė Lietuvių tautai negalėjimas tuo metu sutelkti tautos jėgų bendram atstatymo darbui, — (kas iš to, kad vieni kaltins asmenybės kultą Kremliuje anais metais, o kiti "asmenybių kultą" — VLIK'e iškultą— lietuvių pabėgėliuos užsieniuos?) Žymusis dabartinės Lietuvos valstybės vyras toliau vaizdžiai išvardija daromą lietuviško gyvenimo — civilizacijos pažangą. Akademikas A. Kolmanas ("Mokslas ir gyvenimas" persispausdina iš "Priroda a spločnost") savo straipsnyje kategoriškai išveda , kad "tikėjimas ir mokslas niekados negalės susijungti, jie visados bus priešingi". Gal iš dalies norima paaiškinti tarybinio mokslo poziciją dėl kai kurių vakariečių skelbiamos tezės, kad begalybėje dvasinis ir materinis pasaulis yra vienas ir tas pats?

Žurnale stebėtinai daug vertimų: apie "Stiklo pasaulį", V. Komarovo "Senos ir naujos Visatos mįslės", I. Sadauskaitės rašinys apie "Rusijos Archeologų IX Suvažiavimą" Vilniuje prieš 70 metų. Ir kad tai buvo Fiodoras Pokrovskis, kuris paruošęs pirmuosius Lietuvos archeologinius žemėlapius, o A. Spicinas, kuris dar 1923 metais Kaune tvarkė archeologinio muziejaus rinkinius ir paruošė studiją "Litovskije Drevnosti".

V. Povilaitis, biologijos mokslų kandidatas, rašo, apie "Kaip atsiranda atsparumas ligoms", naudodamasis viso pasaulio bibliografija. Vyresnio amžiaus ir protinio darbo žmonėms "Mokslas ir gyvenimas" pateikia labai įdomų straipsnį iš "Izvestijų", "Aterosklerozės galima išvengti". Jį būtinai turėtų pasiskaityti ir išeivių tokie "psichochuliganai" kaip Kardelis, Raila, Žakevičius, Paprockas, daugumas vlikininkų - laisvintojų. Kodėl? Profesorius K. Petrovskis išveda, kad netiesa, jog cholesterinas riebaluose skubina šią senatvės ir pikčiurnų ligą.

Pikčiurnos kenkia sau ir visuomenei

"Aterosklerozę sukeliantys pakitimai organizme atsiranda dėl centrinės nervų sistemos pervargimo. Nerviniai - jausminiai pergyvenimai, jaudinimasis, nuolatinis įtempimas ir nepasitenkinimo būvis, susijęs su tuo, kad kažkas nepadaryta, susijęs su baime pavėluoti, su laiko trūkumu, — štai kas sukelia ir sustiprina kraujagyslių spazmus. Nerviniams pergyvenimams veikiant, organizme intensyviau susidaro cholesterinas, jo kiekis kraujuje žymiai auga, padidėja arterinis spaudimas ir sutrinka normalus dirbančių širdies raumenų aprūpinimas deguonimi" — konstatuoja žymusis rusų gydytojas.

Psichochuliganizmas išeiviuose — epidemija ?

Rašo toliau: "Kiekvienas vaidas, skriauda, įžeidimas neapsieina be pėdsakų ir įneša savo dalį į ateroskleorzės formavimasi. Tokiu atveju daroma esminė žala savo sveikatai, bet dažnai dar daugiau — savo šeimai, kaimynams, bendradarbiams. Jeigu toks irzlus žmogus tiesiog nemoka valdytis, "šakojasi", aš jį pavadinčiau psichochuliganu. Jis daro didelę žalą visuomenei, jis išmuša žmones iš darbingos nuotaikos ir kenkia jų sveikatai. Visuomenė tokius žmones turi rūsčiai bausti" — reikalauja profesorius.

Ar Tarybų Sąjungoje šiandien klausoma jo?

Kiekvienas lankytojas pastebi Tarybų Sąjungoj nepalyginamai linksmesnę, optimistiškesnę nuotaiką. Ar tai šio straipsnio "Izvestijose" įtakoj? Profesorius Petrovskis toliau šitaip rašo: "Reikia stengtis, kad žmonės nereaguotų į įvykius niauriai, jeigu tam nėra rimto pagrindo. (Kaip sakysim bėgliai "laisvintojai", JAV karo aviacijos generolai, mokslininkas Telleris—į žinią, kad auga susipratimas tarp dviejų galingiausių pasaulio valstybių). Juk dažnai menką įvykį išpučiame, nuspalvinam jį nereikalinga spalva (kaip, sakysim, vakariečiai apie tarybinio meno ir menininkų "persekiojimą" ir panašiai). Gyvenimo džiaugsmas, geras ūpas ir nuotaikūs santykiai su žmonėmis — svarbiausios priemonės užkirsti kelią aterosklerozei.

Profesorius Petrovskis toliau pataria ne tiek bijoti riebalų, kiek labai koloringo maisto, ypatingai žmonėms, kurie dirba protinį darbą ir jau turi geroką metų skaičių. Profesorius užtikrina, kad raumenų darbą dirbantiesiems riebalai nėra pavojingi, lygiai kaip ir tiems protuoliams, kurie randa laiko kiekvieną dieną pasportuoti. Baigdamas profesorius pareiškia nuomonę, kad didelių miestų gyventojams, kuriems mūrai užstoja ultravioletinius spindulius, yra didesnis pavojus susirgti šia baisia ir mirtina liga nei priemiesčių, kaimo gyventojams.

(O ar žinote, kas tapo paskutinę šios ligos auka? Nagi visiems pažįstamas Mikas Urbonas, Great Necko siuvėjas, susilaukęs gražaus 78 metų amžiaus— staiga jis prarado atmintį, nors jam visai netinka viena iš profesoriaus nurodytų priežasčių. Retas žmogus per visą amžių buvo toks linksmas ir draugiškas kaip Maikelis. Bet gydytojai sako "gal jis dar pasveiks".)

Toliau visus, kuriuos domina Lietuvos ateitis. suidomins inžinieriaus A. Orinausko "Radioelektronika žemės ūkyje", kur jis pranašauja, kad viščiukai patys perėsis, arklai patys ars, karvės pačios pasimelž ir iš vis patarlę "nei sėja, nei piauna" reikės išmesti iš kalbos, nes žmonės nei sės, nei piaus, o tik rūpinsis, kad nepersivalgytų ir arteriosklerozės negautų.

Why We March?

Tokia antrašte angliškasis laikraštis "The Worker" praėjusio sekmadienio laidoje pirmajame puslapy išspausdino vedamąjį (editorialą).

Kiekvienas žmogus, kuris rugpiūčio 28 d. žygiuos į Washingtoną, turi gerai žinoti, **kodėl jis maršuoja?**

Angliškasis darbininkų laikraštis atsako labai trumpai:

Į Washingtoną žygiuojame reikalauti, kad JAV Kongresas pravestų gerą pilietinėms teisėms apsaugai įstatymą—

kad būtų žmonėms pastatyti žmoniški gyvenamieji namai

kad visi gyventojai, nežiūrint į jų spalvą ar rasę. turėtų teisę lygiai naudotis visuomeninėmis įstaigomis

kad būtų užtikrinta kiekvienam lygi teisė į darbą

kad būtų užtikrinta lygi teisė visiems į mokslą

kad būtų garantuota pagrindinė alga — nemažiau $2 valandai.

Dalykas aiškus!

Niekada mūsų šalies istorijoje nebuvo tokio didžiulio sąjudžio, į kurį būtų įsilieję tokios minios žmonių, kaip į šį žygį, kuris įvyks rugpiūčio 28 d.

Visos šalies, viso pasaulio akys bus atkreiptos į šį žygį.

Lai jis bus sėkmingas visais požiūriais!

Walter Keršulis ligoninėj

Pereitą penktadienio laidoje buvo pranešta, kad Walter Keršulis, brooklynietis rimtai serga. Dabar jo žmona Bronė, su kuria kalbėjausi telefonu, praneša, kad jis ligoninėj. Antrą sykį pateko ligoninėn į trumpą laiką. Kai grįžo pirmą sykį iš ligoninės, (neperseniai), tai Walteris jautiesi gerai. Pradėjo vėl dirbti ir savijauta buvo puiki. Bet štai, ūmiai jį vėl suėmė skausmai ir daktaro patarimo išklausęs pasidavė ligoninėn.

Walter randasi Howard Park Hospital, Cross Bay Blvd., Howard Park, L. I. Lankymo valandos kasdien nuo 2 iki 4 val. dieną, vakarais 7-8:30 v. Kambarys 317.

Linkiu Walteriui susveikti, norime jį matyti mūsų tarpe dažnai.

L. K—tė

Dovanos "Laisvei"

Karolina Kazlauskienė, So. Boston, Mass., dovanojo "Laisvei" du Lietuvių Namo Bednrovės šėrus, taipgi vieną mirusio jos vyro M. Kazlausko šėrą.

Už dovanas širdingai ačiū.

Kaip nuvažiuoti į Cliffsaidės pikniką

Jau visiems žinoma, kad šį sekmadienį, rugsėjo 1 d., Cliffsaidėj bus LDS 3-čios Apskrities piknikas. Yra pasamdytas busas, kuris išeis nuo Lituanikos skvėro 12:30 val. dieną. Prašome užsisakyti buse vietas iš anksto — telefonuokite "Laisvės" raštinėn L. Kavaliauskaite-MI 1-6887. O kurie norėsite važiuoti miestavu busu, tai nuvažiuokite Niujorkan į didžiulę busų stotį ant 8-tos Ave. tarpe 40-tos ir 41-mos gatvių. (Iš subway reikia išlipt ant Times Square.) Žėję busų stotin, kairėje pusėje yra laiptai, kurie užkelia žmones ant antro aukšto. Čia eikite į kairę pusę, kur, virš durų, pamatysite elektra apšviestus numerius 50—55; įėję čia pamatysite po dešinei rankai kitus laiptus, kuriais užsikelsite į busų platformą. Iš čia busai eina į Palisade parką per Cliffsaidę. Mokestis ant šito buso —40c. Paprašykite buso vairuotojo, kad sustotų ant Walker St. Eikite šita gatve klonin apie 3 blokus, kur rasite pikniko vietą prie Palisade Ave. Iš Niujorko į Cliffsaidę ima nuvažiuot apie 35 min.

Pasimatysime piknike.

Kom.

Didžiojo Niujorko LDS kuopų narių dėmesiui

LDS Trečiosios Apskrities komiteto rengiamas metinis piknikas įvyks rugsėjo 1 (sekmadienį prieš Labor Day) dieną. Vieta: 207 Walker St., Cliffside, N. J.

Niujorkiečiams į pikniką nuvežti jau yra pasamdytas didelis busas. Busas išeis nuo Lituanica skvėro 12:30 val. pietų metu. Bilietas (round trip) $1.75. Prašome užsisakyti iš anksto, kad užtikrinti buse vietą.

Bilietus galite įsigyti pas Marijoną Kalvaitienę, taipgi galima užsisakyti pas Liliją (darbo dienomis): telefonas MIchigan 1-6887.

Komisija kviečia Susivienijimo narius ir pašalinius dalyvauti šiame piknike.

Komisija prašo kitas organizacijas nieko nerengti rugsėjo 1 d.

New Yorkas. —1963 metais, nuo sausio 1 d. iki rugpiūčio 20 dienos, mieste įvyko 33,988 automobilių nelaimių. Jų metu užmušta 632 žmonės, įskaitant 250, kurie buvo užmušti einant skersai gatvę, ir 45,080 sužeista.

Lankėsi V. Andrulis

Praėjusį savaitgalį "Laisvės" leidykloje lankėsi Vincas Andrulis ,"Vilnies" redaktorius. Jis su viena savo anūkių buvo nuvykęs į Worcesterį dalyvauti spaudos piknike (rugp. 18 d.), buvo sustojęs Bostone pas draugus, ir sustojo Niujorke. Vincas žadėjo būti mainierių piknike (rugp. 25 d.) Pennsylvanijoje, taipgi sakė sustosiąs Pittsburghe draugus aplankyti.

Niujorke būdamas, apsistojo pas draugus W. ir B. Keršulius, tik labai gaila, kad rado Walterį ligoninėje; jis serga; gydytojai tiria jo sveikatą.

Serga Stasys Rumša

Serga Stasys Rumša. Jis gyvena 203 Maujer St., Brooklyn, N. Y. Dabar yra Wyckoff ligoninėje ant St. Nicholas Ave. Įėjimas iš Stockholm St. Kambarys 594 ant 5 floro. Lankymo valandos kasdien ir visą dieną galima lankyti nuo ryto iki vakaro visomis dienomis. Serga rimtai. Draugai aplankykite jį. Jis būna po savo sesers priežiūra.

Velinu, kad greitai pasveiktų ir vėl būtų su mumis.

G. Wareson

Klaidos Atitaisymas

"Laisvės" Nr. 67 6 pusl. po žinelėmis "serga" padėti klaidingi parašai. Po žinele apie Byroną turėjo būti **H. F.**, o po žinele apie Keršulį turėjo būt **P. B.** Atsiprašome.

PRANEŠIMAI

OZONE PARK, N. Y.

LLD 185 kuopos narių dėmesiui

Extra susirinkimas įvyks antradienį, Rugpiūčio-August 27 d., 7:30 vakaro, "Laisvės" svetainėje. Visus narius kviečiame pribūti, nes organizacijos veikla priklauso nuo visų LLD narių. Šiame susirinkime turėsime atlikti LLD centro komiteto nominacijas, pasiruošti LLD 2-ros Apskrities vajaus skelbimui, ir kiti svarbūs reikalai.

LLD 185 kp. sekr.
K. Briedis

BROOKLYN, N. Y.

LDS 1-os kuopos susirinkimas įvyks antradienį, rugsėjo 3 d., 7:30 val. vakare, "Laisvės" salėje, 102-02 Liberty Ave., Ozone Parke. Visi nariai kviečiami dalyvauti susirinkime. Kurių duoklės neužmokėtos, malonėkite ateiti ir užsimokėti.

Valdyba (68-69)

Paieškojimas

Ieškau savo tikrų brolių Antano ir Vinco Navickų, s. Aleksandro, motina Marė. Jie gyveno Lietuvoje, Šeškinių kaime, Bartininkų parapijos, dar Smetonos laikais. Prašau juos pačius atsiliepti arba juos žinančius man apie juos pranešti. Būsiu labai dėkingas. Jurgis Navickas, 139-33 — 85th Dr., Jamaica, N. Y. (67-71)

PIKNIKAS

Rengia LDS 3-čia Apskritis N. Y. ir N. J. Sritles

Sekmad., Rugsėjo 1 Sept.

Pradžia 1-mą valandą dieną

Picnic Grove Parke

207 Walker St. Cliffside, N. J.

Busas išeis nuo Lituanica skvėro 12:30 val.
Buso tikietas į abi pusi $1.75.

Bus muzika, tai kas norės galės pašokti.

Kviečiame lietuvius iš visos apylinkės dalyvauti— praleisti laiką tyrame ore ir linksmoj kompanijoj.

Komitetas